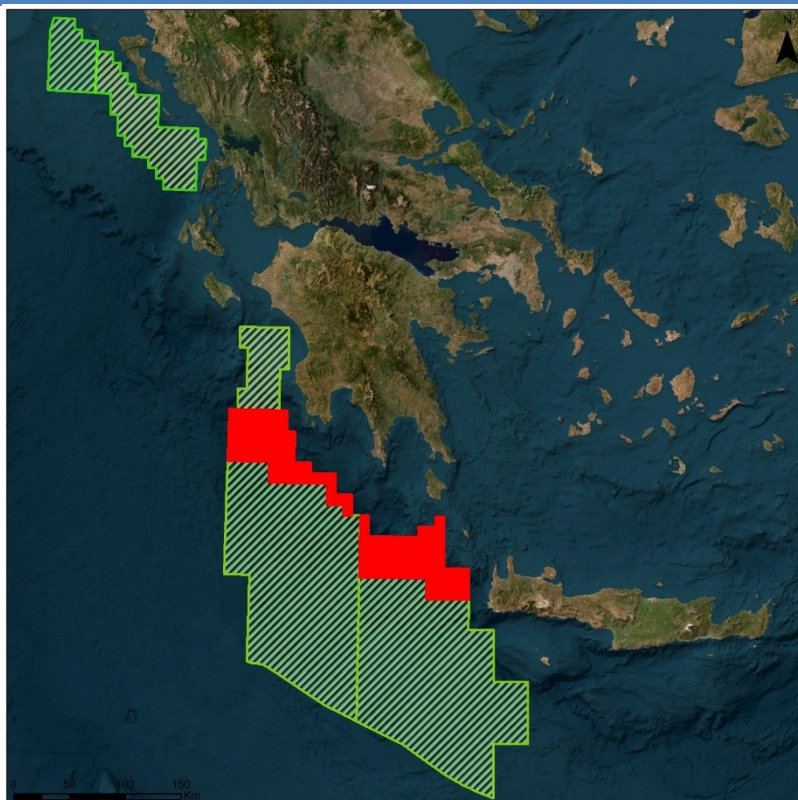

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ
ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗ
ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΟΤΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι
ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΙΔΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ**

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ - ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ:

ADVANCED ENVIRONMENTAL STUDIES A.E. (δ.τ. ADENS A.E.)

Βασ. Σοφίας 98Α, Τ.Κ. 115 28, Αθήνα, Τηλ. 210 7257539,
Fax: 210 7788668, E-mail: info@adens.gr

Μάρτιος 2025

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1	Πεδίο εφαρμογής	1
1.2	Ομάδα Μελέτης	1
1.3	Στόχος της Προκαταρκτικής Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης	1
2	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	2
3	ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000	4
4	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΕΟΑ	6
4.1	Δέουσα εκτίμηση	6
4.2	Αντισταθμιστικά μέτρα	8
5	ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	9
5.1	Ανάλυση στοιχείων περιβάλλοντος – περιοχή μελέτης	9
5.1.1	Μεθοδολογία	9
5.1.2	Περιγραφή περιοχών NATURA 2000	10
5.2	Στόχοι διατήρησης της περιοχής Natura 2000	17
5.2.1	Εθνικοί στόχοι	17
5.2.2	Στόχοι σε επίπεδο περιοχών Natura 2000	17
5.3	Απειλές/πιέσεις	20
5.4	Άλλα έργα και δραστηριότητες	22
6	ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ)	24
6.1	Προκαταρκτική εκτίμηση επιπτώσεων για τις περιοχές NATURA 2000	24
6.1.1	Ορνιθοπανίδα	25
6.1.2	Λοιπή (θαλάσσια) πανίδα	31
6.1.3	Εκτίμηση επιπτώσεων του προστατευτέου αντικειμένου των περιοχών Natura 2000	34
6.1.4	Σωρευτικές επιπτώσεις	45
6.2	Συμπεράσματα εκτίμησης επιπτώσεων στα προστατευτέα αντικείμενα και την οικολογική ακεραιότητα των περιοχών Natura 2000	46
7	ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΙΘΑΝΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	47
8	ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ	48
9	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ (MONITORING)	49
10	ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ	50
11	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΕΝΤΥΠΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ NATURA 2000	51
12	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	52

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 5-1	Ποσοτικοί Στόχοι Διατήρησης σε εθνικό επίπεδο για είδη πανίδας του παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.	17
Πίνακας 5-2	Εξειδικευμένοι στόχοι διατήρησης για τους θαλάσσιους ΤΟ των γειτνιαζουσών με τα θαλάσσια οικόπεδα ΕΖΔ και ΤΚΣ (ΦΕΚ 1807/Β/2023)	18
Πίνακας 6-1	Δυνητικές επιπτώσεις εξεταζόμενου προγράμματος στην ορνιθοπανίδα.....	35
Πίνακας 6-2	Δυνητικές επιπτώσεις εξεταζόμενου προγράμματος στη θαλάσσια πανίδα.....	43

ΕΙΚΟΝΕΣ

Εικόνα 2-1	Χάρτης της θέσης, της θαλάσσιας περιοχής «Νότια Πελοπόννησος»2
Εικόνα 3-1	Περιοχές του δικτύου NATURA 2000 σε ακτίνα 15km από τα εξεταζόμενα θαλάσσια οικόπεδα5
Εικόνα 5-1	Σημερινή κατάσταση θαλάσσιων ερευνών στην Ελλάδα23
Εικόνα 6-1	Κύριοι μεταναστευτικοί διάδρομοι ορνιθοπανίδας στην Ελλάδα (Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία)25
Εικόνα 6-2	Κατανομή θαλασσοπουλιών σε εθνικό επίπεδο (ΕΔΕΥΕΠ, 2023).....26
Εικόνα 6-3	Διαδρομές Αρτέμηδων σε πεδία τροφοληψίας με βάση δεδομένα τηλεμετρίας από 5 αναπαραγωγικές αποικίες (Στροφάδες, Διαπόντια, Γραμβούσα, Διονυσάδες και Σποράδες) και εν δυνάμει (ΕΔΕΥΕΠ, 2023) 27
Εικόνα 6-4	Τηλεμετρικά δεδομένα των διαδρομών 45 ατόμων <i>Neophron percnopterus</i> (Buechley, et al, 2018)....29
Εικόνα 6-5	Διαδρομές Μαυροπετρίτη από 6 άτομα με πομπούς που αναπαράχθηκαν στην περιοχή των Αντικυθήρων (ΕΔΕΥΕΠ, 2023).....30

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΟΑ	Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση
ΕΖΔ	Ειδική Ζώνη Διατήρησης
ΕΣΔ	Εθνικό Σχέδιο Δράσης
ΖΕΠ	Ζώνη Ειδικής Προστασίας
ΚΜ	Κράτος/η Μέλος/η
ΜΔΠΠ	Μονάδα Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών
ΜΕΟΑ	Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης
ΜΠΕ	Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΝΔ	Νομοθετικό Διάταγμα
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΜ	Περιοχή Μελέτης
ΣΜΠΕ	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΣΠΠΕ	Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά της Ελλάδας
ΤΚΣ	Τόπος Κοινοτικής Σημασίας
ΤΟ	Τύποι Οικοτόπων
ΥΑ	Υπουργική Απόφαση

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Πεδίο εφαρμογής

Η παρούσα Προκαταρκτική Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ) συνοδεύει την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Προγράμματος Έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων και αφορά στα στάδια (1) της έρευνας (exploration), (2) της ανάπτυξης και παραγωγής (development and production) και (3) της αποξήλωσης-αποσυναρμολόγησης εγκαταστάσεων και αποκατάστασης περιοχής (decommissioning and rehabilitation) όπως αναλυτικά περιγράφονται στη ΣΠΜΕ.

1.2 Ομάδα Μελέτης

Η επιστημονική ομάδα που εκπόνησε την παρούσα μελέτη απαρτίζεται από τους παρακάτω επιστήμονες :

- Στ. Καϊμάκη Πολ. Μηχανικός ΕΜΠ, Μηχανικός Περιβάλλοντος, PhD
- Ε. Γκουβάτσου Πολ. Μηχανικός ΕΜΠ, Μηχανικός Περιβάλλοντος, MSc
- Μ. Παππά Βιολόγος Παν. Πατρών, MEd
- Ε. Παυλίδου Περιβαλλοντολόγος Παν. Αιγαίου, MSc
- Μ. Καλαϊτζής Γεωγράφος, Γεωλόγος MSc

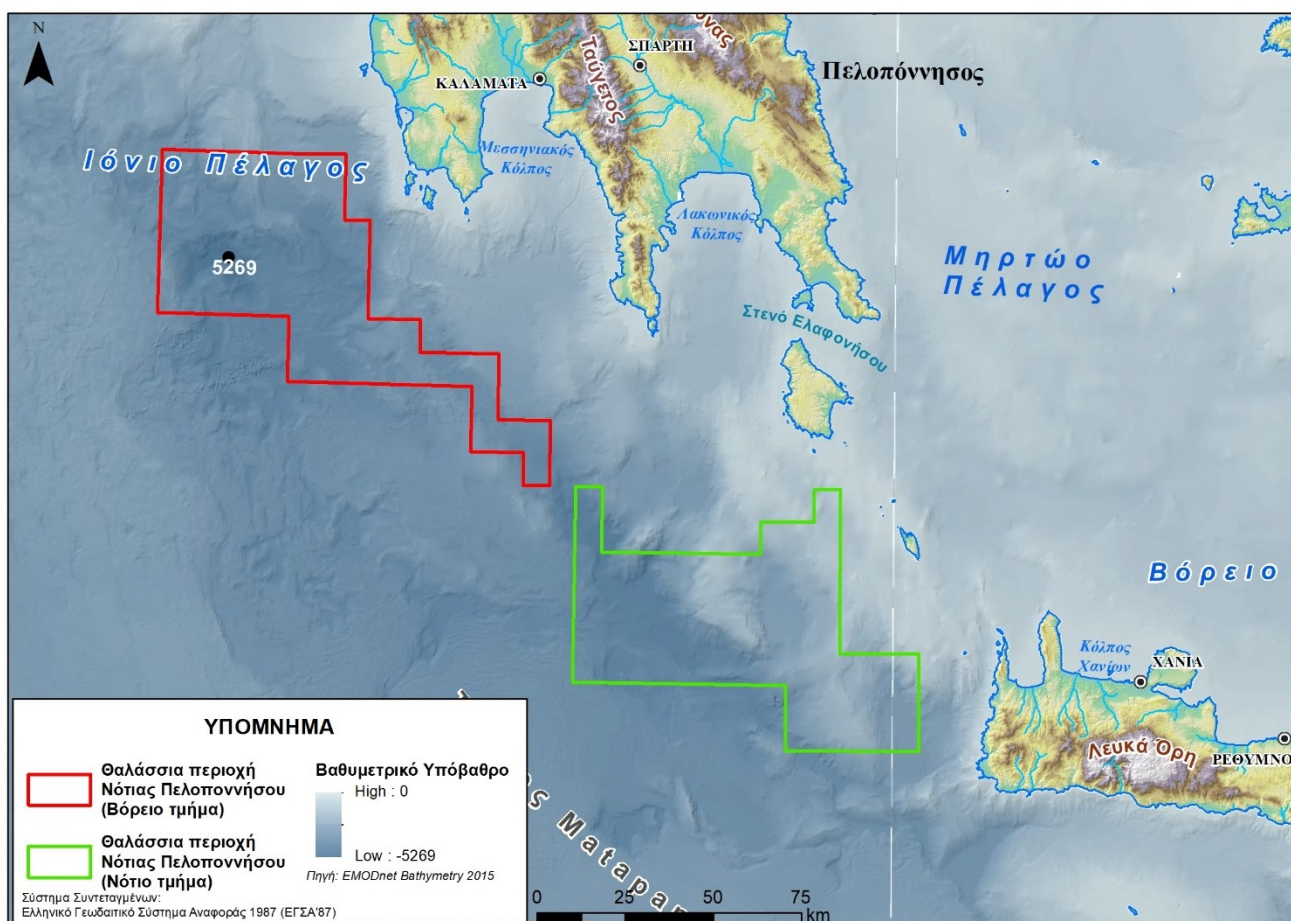
1.3 Στόχος της Προκαταρκτικής Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης

Με βάση τα ανωτέρω διαλαμβανόμενα καθορίστηκαν οι στόχοι της παρούσας μελέτης, οι οποίοι είναι συνοπτικά οι ακόλουθοι:

- α. Εξέταση των επιπτώσεων που ενδέχεται να επιφέρει το εξεταζόμενο πρόγραμμα στις περιοχές του δικτύου NATURA και ειδικότερα στα προστατευτέα αντικείμενα αυτών.
- β. Δέουσα εκτίμηση των αναμενόμενων επιπτώσεων του προγράμματος σε σχέση με τους στόχους διατήρησης των συγκεκριμένων περιοχών του Δικτύου «NATURA 2000», με ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία επί των ειδών χαρακτηρισμού και σχετικά με το αν διασφαλίζεται η ακεραιότητα των περιοχών.
- γ. Εξέταση πιθανών μέτρων αντιμετώπισης και μετριασμού των αναμενόμενων επιπτώσεων.

2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το Πρόγραμμα Έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος» αφορά σε δύο θαλάσσια οικοπέδα όπως φαίνονται στην Εικόνα 2-1 εντός της ευρύτερης θαλάσσιας περιοχής του Ιονίου Πελάγους.

Εικόνα 2-1 Χάρτης της θέσης, της θαλάσσιας περιοχής «Νότια Πελοπόννησος»

Αρχή Σχεδιασμού του Προγράμματος είναι η «Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων και Ενεργειακών Πόρων ΑΕ», (εφεξής ΕΔΕΥΕΠ ΑΕ).

Το εξεταζόμενο στην παρούσα ΣΜΠΕ Πρόγραμμα αφορά στα τρία (3) από τα τέσσερα (4) Στάδια που αφορούν στην έρευνα & εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και στη διεθνή πρακτική. Τα Στάδια που εξετάζονται, με τη σειρά υλοποίησής τους έχουν ως ακολούθως:

- **Έρευνα (exploration):** Ερευνώνται οι ελπιδοφόρες περιοχές, αρχικά με γεωφυσικές διασκοπήσεις του πυθμένα, **κυρίως σεισμικές**, προκειμένου να εντοπιστούν στόχοι, δηλαδή κατάλληλες τεκτονικές ή/και στρωματογραφικές δομές στο υπέδαφος, που μπορεί να έχουν λειτουργήσει ως παγίδες υγρών και αερίων υδρογονανθράκων. Στους στόχους ορύσσεται **μια ή περισσότερες ερευνητικές γεωτρήσεις**. Σε

περίπτωση ανεύρεσης υδρογονανθράκων, με βάση τα δεδομένα της διάτρησης και των δοκιμών παραγωγής προσδιορίζονται οι παραγωγικές ζώνες (ταμιευτήρες) και τα εκμεταλλεύσιμα αποθέματα κάθε πεδίου. Σε περίπτωση μη εντοπισμού εκμεταλλεύσιμων αποθεμάτων δεν υλοποιείται το επόμενο στάδιο της ανάπτυξης.

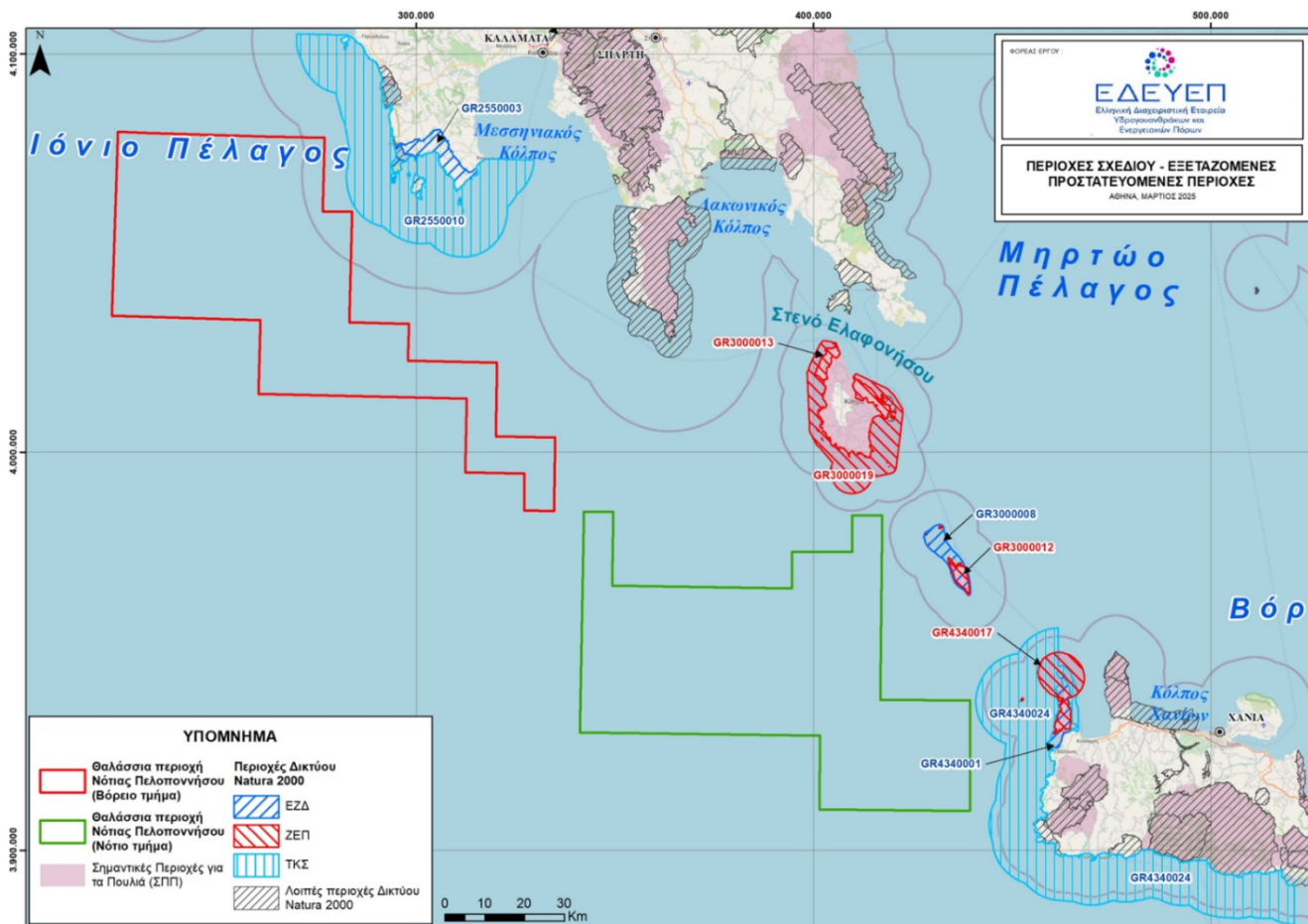
- **Ανάπτυξη και παραγωγή (development and production):** Διεξάγεται η εξόρυξη υδρογονανθράκων με αξιοποίηση των γεωτρήσεων του προηγούμενου σταδίου ή την όρυξη νέων, καθώς και η κατεργασία, η αποθήκευση και η μεταφορά αυτών και των παραπροϊόντων τους σε εγκαταστάσεις φόρτωσης για περαιτέρω διάθεση. Στο Στάδιο αυτό περιλαμβάνεται η υλοποίηση όλης της απαραίτητης υποδομής, όπως εγκαταστάσεις κατεργασίας, προσωρινής αποθήκευσης και φόρτωσης, δίκτυο αγωγών μεταφοράς κ.ά. Η κατεργασία των εξορυσσόμενων υδρογονανθράκων προκειμένου να καταστούν εμπορεύσιμοι δεν περιλαμβάνει τη διύλιση.
- **Αποξήλωση-αποσυναρμολόγηση εγκαταστάσεων και αποκατάσταση περιοχής (decommissioning and rehabilitation):** Μετά την ολοκλήρωση της εκμετάλλευσης ενός πεδίου υδρογονανθράκων ακολουθεί το Στάδιο της σφράγισης των σωληνώσεων όλων των ερευνητικών και παραγωγικών γεωτρήσεων, της αποσυναρμολόγησης και της απομάκρυνσης όλων των επιφανειακών εγκαταστάσεων και των υποδομών παραγωγής, αποθήκευσης και μεταφοράς, και η αποκατάσταση της περιοχής.

Σημειώνεται ότι δεν εξετάζεται στην παρούσα το Στάδιο της Αναζήτησης (prospection).

3 ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000

Τα δύο θαλάσσια οικόπεδα **βρίσκονται εκτός των περιοχών του οικολογικού δικτύου NATURA 2000**. Ωστόσο θεωρήθηκε απαραίτητο να πραγματοποιηθεί μια προκαταρκτική εκτίμηση των επιπτώσεων οι οποίες δύναται να επηρεάσουν τις άμεσα γειτνιάζουσες με τα θαλάσσια οικόπεδα προστατευόμενες περιοχές. Ειδικότερα επιλέχτηκαν οι πλησιέστερες περιοχές του δικτύου Natura 2000 οι οποίες απαντώνται σε απόσταση **ως 15Km** από τα προαναφερθέντα και οι οποίες είναι οι εξής:

- GR2550010 ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΟΤΙΑΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ (ΤΚΣ, 1,2km)
- GR4340024 ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ (ΤΚΣ, 1,4Km)
- GR3000019 ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΥΘΗΡΩΝ (ΖΕΠ, 5,5Km)
- GR3000013 ΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ, ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΥΓΟ, ΚΑΠΕΛΛΟ, ΚΟΥΦΟ ΚΑΙ ΦΙΔΟΝΗΣΙ (ΖΕΠ, 10,1Km)
- GR3000008 ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ - ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟΣ (ΕΖΔ, 10,6Km)
- GR3000012 ΝΗΣΟΣ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ, ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟΣ, ΠΛΑΚΟΥΛΗΘΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΘΥΜΩΝΙΕΣ (ΖΕΠ, 11Km)
- GR2550003 ΝΗΣΟΙ ΣΑΠΙΕΝΤΖΑ ΚΑΙ ΣΧΙΖΑ, ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΚΡΙΤΑΣ (ΕΖΔ, 12,3Km)
- GR4340001 ΗΜΕΡΗ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ - ΤΗΓΑΝΙ ΚΑΙ ΦΑΛΑΣΑΡΝΑ - ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ, ΟΡΜΟΣ ΛΙΒΑΔΙ – ΒΙΓΛΑ (ΕΖΔ, 12,7Km)
- GR4340017 ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΗΜΕΡΗ ΚΑΙ ΑΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ, ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ (ΖΕΠ, 12,7Km)

Εικόνα 3-1 Περιοχές του δικτύου NATURA 2000 σε ακτίνα 15km από τα εξεταζόμενα θαλάσσια οικόπεδα

4 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗΣ ΕΟΑ

4.1 Δέουσα εκτίμηση

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός πως η παρούσα μελέτη διέπεται από προκαταρκτικό χαρακτήρα, εξετάζονται οι επιπτώσεις οι οποίες δύναται να προκύψουν από τα επί μέρους στοιχεία του προγράμματος στην ακεραιότητα των περιοχών Natura 2000 μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλα έργα ή σχέδια, σε σχέση με τη δομή και τη λειτουργία της περιοχής και τους στόχους διατήρησής της. Επιπλέον, σε περίπτωση που εκτιμηθεί πως θα υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις, προτείνονται πιθανά μέτρα μετριασμού και αντιμετώπισής τους. Η δέουσα εκτίμηση θα πρέπει να είναι επαρκώς αιτιολογημένη και βασισμένη σε αξιόπιστα επιστημονικά κριτήρια.

Συλλέγεται όλη η διαθέσιμη πληροφορία σχετικά με την περιοχή και το πρόγραμμα, ώστε να γίνει η δέουσα εκτίμηση. Οι στόχοι διατήρησης αντλούνται από τις:

- ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985 (ΦΕΚ 1807/Β/2023) «Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000».
- Την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/18722/795 (ΦΕΚ 1091/Β/2023) «Τροποποίηση της υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/30339/982/31.03.2021 απόφασης του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Καθορισμός εθνικών στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων και ειδών ενωσιακού ενδιαφέροντος» (Β' 1375).»

Η εκτίμηση της σημαντικότητας και της έντασης των επιπτώσεων του προγράμματος γίνεται σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στο άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και στο άρθρο 10 του Ν. 4014/2011, ενώ λαμβάνονται υπόψη και τα όσα αναφέρονται στο Παράρτημα 3.2.2 της Υ.Α. 170225 (ΦΕΚ 135Β/27.01.2014) και ειδικότερα στο Κεφάλαιο 2. *Δέουσα Εκτίμηση και Αξιολόγηση των επιπτώσεων.*

Περιγράφονται, εκτιμώνται και αξιολογούνται οι πιθανές σημαντικές επιπτώσεις που το πρόγραμμα ενδέχεται να προκαλέσει στη **δομή και τις λειτουργίες των ΕΖΔ και των ΖΕΠ** και εξάγονται συμπεράσματα ως προς το εάν θίγεται η **ακεραιότητα και οι στόχοι διατήρησής τους**, καθώς και η **συνεκτικότητα του Δικτύου Natura 2000**.

Η σημασία των επιπτώσεων προσδιορίζεται σε σχέση με τα ειδικά χαρακτηριστικά και τις ειδικές περιβαλλοντικές συνθήκες που επικρατούν στις προστατευόμενες περιοχές, όπως αυτά καταγράφονται στο Κεφάλαιο 5.

Σύμφωνα με την ΥΑ 170225/2014, για τη δέουσα εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων του υπό εξέταση προγράμματος αξιολογείται κάθε περίπτωση που το πρόγραμμα δύναται να:

- Προκαλέσει καθυστέρηση ή να διακόψει την πρόοδο επίτευξης των **στόχων διατήρησης** των οικείων περιοχών Natura 2000 όπως έχουν καθοριστεί.

- **Ελαττώσει την έκταση ή κατακερματίζει τους τύπους οικοτόπων** της περιοχών Natura 2000 απειλώντας την **ακεραιότητα** της ή να επηρεάσει την αντιπροσωπευτικότητα και το βαθμό διατήρησης της δομής και των οικολογικών λειτουργιών τους.
- Μειώσει το μέγεθος του **πληθυσμού** των ειδών ή να επηρεάσει το βαθμό διατήρησης των βιοτόπων τους ή να τους κατακερματίζει ή να επηρεάσει την **ισορροπία μεταξύ των ειδών** ή να επηρεάσει το βαθμό απομόνωσής τους.
- Προξενήσει αλλαγές σε **ζωτικής σημασίας παραμέτρους** (π.χ. ισορροπία θρεπτικών, υποβάθμιση του εδάφους από πιθανή διάβρωση δυναμική των σχέσεων μεταξύ βιοτικών και αβιοτικών παραμέτρων), οι οποίες καθορίζουν το πώς λειτουργούν οι οικείες περιοχές Natura 2000.
- Αλληλεπιδράσει με προβλεπόμενες ή αναμενόμενες φυσικές αλλαγές στις οικείες περιοχές Natura 2000.

Σε πρόσφατο Κείμενο Κατευθυντηρίων Γραμμών της ΕΕ (2019) δίδονται οι παρακάτω χρήσιμες διευκρινίσεις:

Όσον αφορά το εννοιολογικό περιεχόμενο ή το νόημα του όρου «ακεραιότητα», αυτό συνδέεται προφανώς με την οικολογική ακεραιότητα, και μπορεί να οριστεί ως η ιδιότητα ή η κατάσταση του να είναι κανείς ολοκληρωμένος ή πλήρης. Σε ένα δυναμικό οικολογικό πλαίσιο, μπορεί επίσης να θεωρηθεί ότι έχει την έννοια της ανθεκτικότητας και της ικανότητας εξέλιξης με τρόπους ευνοϊκούς για τη διατήρηση.

Η «ακεραιότητα του τόπου» μπορεί πρακτικά να οριστεί ως το συνεκτικό σύνολο της οικολογικής δομής, της λειτουργίας και των οικολογικών διεργασιών του τόπου, σε όλη την έκτασή του, που επιτρέπει στον τόπο να διατηρεί τους οικοτόπους, το σύμπλεγμα οικοτόπων και/ή τους πληθυσμούς των ειδών βάσει των οποίων χαρακτηρίστηκε ο τόπος.

Ένας τόπος περιγράφεται ως υψηλού βαθμού ακεραιότητας όταν οι εγγενείς δυνατότητες για την επίτευξη των στόχων διατήρησης του τόπου εκφράζονται στην πράξη, όταν η ικανότητα της περιοχής για αποκατάσταση και αυτοανανέωση υπό δυναμικές συνθήκες διατηρείται, και όταν απαιτείται ελάχιστη εξωτερική διαχειριστική υποστήριξη.

Επομένως, κατά την εξέταση της «ακεραιότητας του τόπου», είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη διάφοροι παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της πιθανότητας εκδήλωσης των επιπτώσεων σε βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η ακεραιότητα του τόπου αφορά τα συστατικά χαρακτηριστικά και τις οικολογικές λειτουργίες του. Η απόφαση σχετικά με το αν παραβλάπτεται η **ακεραιότητα του τόπου** θα πρέπει να επικεντρώνεται και **να περιορίζεται στους οικοτόπους και στα είδη βάσει των οποίων ο τόπος έχει χαρακτηριστεί και στους στόχους διατήρησης του τόπου.**

Η δέουσα εκτίμηση αυτή καθαυτή συνεπάγεται την εξέταση όλων των πτυχών του έργου που θα μπορούσαν να επηρεάσουν σημαντικά τον τόπο Natura 2000. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε στοιχείο του του έργου θα πρέπει να εξετάζεται με τη σειρά και οι πιθανές επιπτώσεις του θα πρέπει να μελετώνται **πρώτα σε σχέση με κάθε τύπο οικοτόπου ή είδος βάσει του οποίου χαρακτηρίστηκε ο τόπος.** Στη συνέχεια, οι επιπτώσεις των διαφόρων χαρακτηριστικών του σχεδίου ή του έργου θα πρέπει να εξετάζονται από κοινού, και σε σχέση το ένα με το άλλο, ώστε να μπορούν να εντοπιστούν επίσης οι μεταξύ τους αλληλεπιδράσεις.

Ως μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων, νοούνται τα μέτρα που αποσκοπούν σε ελαχιστοποίηση, μέχρι και άρση, των αρνητικών επιπτώσεων που μπορεί να έχει η υλοποίηση ενός σχεδίου ή προγράμματος για τις περιοχές. Τα μέτρα αυτά αποτελούν αναπόσπαστο σκέλος των προδιαγραφών ενός σχεδίου ή προγράμματος.

Τα μέτρα αντιμετώπισης πρέπει να εξετάζονται ως προς τις αρνητικές επιπτώσεις του προγράμματος. Για την εκτίμηση των κατάλληλων μέτρων αντιμετώπισης θα πρέπει να παρουσιαστούν τα προτεινόμενα μέτρα, να αναλυθεί ο τρόπος πρόληψης-αποφυγής ή ελάττωσης της έντασης των επιπτώσεων, καθώς επίσης να εκτιμηθεί η αποτελεσματικότητά τους και να καθοριστούν τρόποι εφαρμογής και παρακολούθησης.

4.2 Αντισταθμιστικά μέτρα

Το στάδιο αυτό περιλαμβάνεται στη διαδικασία, στην περίπτωση που κρίνεται ότι το πρόγραμμα πρέπει να προχωρήσει, υπό το πρίσμα επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος, και εξετάζονται αντισταθμιστικά μέτρα. Τα αντισταθμιστικά μέτρα με τη στενή έννοια είναι ανεξάρτητα από το πρόγραμμα (ακόμη και όταν συμπεριλαμβάνουν τυχόν συνδεδεμένα μέτρα άμβλυνσης) και αποσκοπούν σε αντιστάθμιση των αρνητικών επιπτώσεων του σχεδίου ή προγράμματος έτσι ώστε να διαφυλάσσεται η συνολική οικολογική συνοχή του δικτύου Natura 2000. Τα αντισταθμιστικά μέτρα θα πρέπει να υπερβαίνουν τα συνήθη/καθιερωμένα μέτρα που απαιτούνται για την προστασία και διαχείριση των περιοχών του δικτύου Natura 2000.

Η υλοποίηση σχεδίων ή προγραμμάτων τα οποία πιθανώς θα έχουν δυσμενείς επιπτώσεις για τις περιοχές αυτές μπορεί να αιτιολογηθεί μόνο εάν υπάρχουν επιτακτικοί λόγοι υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος. Ως τέτοιοι, συμπεριλαμβανομένων κοινωνικών και οικονομικών", νοούνται οι λόγοι που αναφέρονται σε καταστάσεις κατά τις οποίες τα προβλεπόμενα σχέδια ή προγράμματα αποδεικνύονται απαραίτητα:

- Στο πλαίσιο δράσεων ή μέτρων που αποσκοπούν σε προστασία θεμελιωδών αξιών για τη ζωή των πολιτών (υγεία, ασφάλεια, περιβάλλον).
- Στο πλαίσιο θεμελιωδών πολιτικών για το κράτος και την κοινωνία.
- Στο πλαίσιο υλοποίησης δραστηριοτήτων οικονομικού ή κοινωνικού περιεχομένου, οι οποίες εκπληρώνουν ειδικές υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας.

Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει δύο βήματα:

- Αναγνώριση των αντισταθμιστικών μέτρων. Τα αντισταθμιστικά μέτρα αποτελούν την έσχατη λύση στην προσπάθεια διατήρησης της συνεκτικότητας του δικτύου Natura 2000.
- Εκτίμηση των αντισταθμιστικών μέτρων. Τα μέτρα θα πρέπει να στοχεύουν στα είδη και τους οικοτόπους που επηρεάζονται αρνητικά από το πρόγραμμα, να βρίσκονται στην ίδια βιογεωγραφική περιοχή και στην ίδια χώρα και όσο το δυνατόν πιο κοντά στον οικότοπο που επηρεάζεται, να παρέχουν λειτουργίες συγκρίσιμες με αυτές που αποτέλεσαν κριτήριο επιλογής αρχικά της περιοχής ως μέρους του δικτύου Natura 2000, και να έχουν ξεκάθαρους στόχους διαχείρισης και υλοποίησης ώστε να διασφαλίζεται η συνοχή του δικτύου Natura 2000.

5 ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται περιγραφή, καταγραφή και ανάλυση των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος στις Περιοχές NATURA της ΕΟΑ. Πιο συγκεκριμένα γίνεται περιγραφή τεσσάρων (4) Ζωνών Ειδικής Προστασίας (GR3000012, GR3000013, GR3000019, GR4340017), τριών (3) Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (GR3000008, GR2550003, GR4340001) και δύο (2) Τόπων Κοινοτικής Σημασίας (GR2550010, GR4340024).

Ειδικότερα καταγράφεται η κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος ως προς τα προστατευτέα στοιχεία και το καθεστώς διατήρησής τους, οι στόχοι και η κατάσταση διατήρησης των ειδών, καθώς και οι απειλές και τάσεις που εντοπίζονται στις Περιοχές NATURA.

Υπενθυμίζεται πως το εξεταζόμενο πρόγραμμα δεν χωροθετείται εντός των ορίων των περιοχών του δικτύου Natura 2000 και η πλησιέστερη σε αυτό περιοχή βρίσκεται σε ελάχιστη απόσταση περίπου 1,2km (GR2550010).

Στην παρούσα μελέτη **δεν εξετάζονται οι ΤΟ και τα είδη των χερσαίων οικοσυστημάτων των ΕΖΔ και ΤΚΣ καθώς δεν αναμένεται να θιχτούν** από την εφαρμογή του υπό μελέτη προγράμματος. **Ειδικότερα όσον αφορά στους θαλάσσιους ΤΟ** των ανωτέρω περιοχών NATURA 2000 οι οποίοι είναι ο 1110 (Αμμοσύρσεις που καλύπτονται διαρκώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους), ο 1120 (Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia* (*Posidonium oceanicae*)), ο 1150 (Παράκτιες λιμνοθάλασσες) και ο 1170 (Υφαλοι) λόγω του ότι απαντώνται σε μικρά βάθη της παράκτιας ζώνης (1110 έως 10m, 1120 έως 45m και 1170 έως 60m) τα οποία δεν σχετίζονται με αυτά στα οποία αναμένεται να λάβει χώρα το πρόγραμμα, εκτιμάται πως δεν θα επηρεαστούν αρνητικά από αυτό. Η μοναδική περίπτωση όπου θα συνέβαινε κάτι τέτοιο είναι η **ρύπανση μεγάλης έκτασης στα πλαίσια ατυχηματικού συμβάντος η οποία δεν εξετάζεται στα πλαίσια της παρούσας μελέτης.**

Ιδιαίτερη μνεία δίνεται στους θαλάσσιους χαρτογραφημένους ΤΟ 1120* «Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia* (*Posidonium oceanicae*)» και 1170 «Υφαλοι» του **ΤΚΣ GR2550010 «Θαλάσσια Περιοχή Νότιας Μεσσηνίας»** ο οποίος βρίσκεται σε απόσταση 1,2 km από τα εξεταζόμενα θαλάσσια οικόπεδα. Ειδικότερα ο ΤΟ 1120* έχει ιδιαίτερη σημασία ως ενδιαίτημα για τα πολύ σημαντικά είδη θαλάσσιας χελώνας *Caretta caretta* και *Chelonia mydas* που υπάρχουν στην περιοχή ενώ ο ΤΟ 1170 για σημαντικά είδη μακροφυκών (π.χ. *Cystoseira spp.*, *Sargassum spp.*). Οι προαναφερθέντες ΤΟ δεν αναμένεται να επηρεαστούν από το υπό μελέτη πρόγραμμα μιας και εξαπλώνονται παράκτια. Ειδικότερα ο ΤΟ 1120* απαντάται σε βάθη έως και 45 m ενώ ο 1170 δύναται τα φτάσει 60 m (UNEP/MAP-SPA/RAC, 2021).

5.1 Ανάλυση στοιχείων περιβάλλοντος – περιοχή μελέτης

5.1.1 Μεθοδολογία

Η καταγραφή και ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος στις Περιοχές NATURA στηρίχτηκε σε βιβλιογραφικά δεδομένα. Ειδικότερα, για τις ανάγκες εκπόνησης της μελέτης διενεργήθηκε βιβλιογραφική έρευνα, αξιοποιώντας υφιστάμενες βάσεις δεδομένων, καθώς και βιβλιογραφικό υλικό για τα θαλάσσια οικόπεδα. Στο πλαίσιο της έρευνας αυτής, έγινε συλλογή και καταγραφή των υπαρχουσών πληροφοριών για τα ιδιαίτερα οικολογικά χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν την αξία των περιοχών Natura 2000.

Οι κύριες βιβλιογραφικές πηγές που αξιοποιήθηκαν περιλαμβάνουν:

- Το Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων (ΤΕΔ, Standard Data Form-SDF) των ΖΕΠ GR3000012, GR3000013, GR3000019, GR4340017, των ΕΖΔ GR3000008, GR2550003, GR4340001 και των ΤΚΣ GR2550010, GR4340024 σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία που παρέχονται από το Κεντρικό Αποθετήριο Δεδομένων (CDR) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος αναφορικά με τις περιοχές του δικτύου NATURA 2000.
- Τις πλέον πρόσφατες εκθέσεις εφαρμογής των Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ.
- Τα Εθνικά Σχέδια Δράσης για τα ακόλουθα είδη: καρέτα (*Caretta caretta*), ρινοδέλφινο (*Tursiops truncatus*), μεσογειακή φώκια (*Monachus monachus*), γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), όρνιο (*Gyps fulvus*).
- Τα πλέον πρόσφατα Κόκκινα Βιβλία (εθνικά, ευρωπαϊκά, διεθνή) των απειλούμενων σπονδυλόζων, ασπονδύλων και χλωρίδας.
- Την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985 (ΦΕΚ 1807/Β/2023) «Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000».
- Την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/50146/1786 (ΦΕΚ 3118/Β/2023) «Καθορισμός και έγκριση στόχων διατήρησης για είδη ορνιθοπανίδας των παρ. 1 και 2 του άρθρου 4, της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000».
- Την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/18722/795 (ΦΕΚ 1091/Β/2023) «Τροποποίηση της υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/30339/982/31.03.2021 απόφασης του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Καθορισμός εθνικών στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων και ειδών ενωσιακού ενδιαφέροντος» (Β' 1375).»
- Τις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες: «Μελέτη 7Β: Εκπόνηση ΕΠΜ και ΣΔ για τις περιοχές Natura 2000 της Περιφέρειας Αττικής και της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου» (Τσομπανίδης και συν., 2022), «Μελέτη 9Α: Εκπόνηση ΕΠΜ και ΣΔ για τις περιοχές Natura 2000 της Περιφέρειας Κρήτης» (Παππάς και συν, 2023) καθώς
- Την εγκεκριμένη ΕΠΜ με τίτλο «Μελέτη 10Α: «Εκπόνηση ΕΠΜ και ΣΔ για τις περιοχές Natura 2000 της Περιφέρειας Πελοποννήσου [ομάδα περιοχών Περιφερειακών Ενοτήτων Λακωνίας (μέρους) και Μεσσηνίας]» (Έγκριση, Μελέτη, Χάρτες).
- Τα αποτελέσματα της μελέτης: Εποπτεία και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων της Ελλάδας (ΥΠΕΝ, 2015) και ειδικότερα:
 - Μελέτη 4: «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών ασπονδύλων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα».
 - Μελέτη 7: «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών θηλαστικών κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα».
 - Μελέτη 8 «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης θαλάσσιων ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα».

5.1.2 Περιγραφή περιοχών NATURA 2000

ΕΖΔ «ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ - ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟΣ» (GR3000008)

Η ΕΖΔ GR3000008 «Αντικύθηρα - Πρασσονήσι και Λαγουβάρδος» έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον ως προς τη χλωρίδα και την πανίδα της. Η περιοχή εμφανίζει ιδιαίτερη χλωριδική σημασία, λόγω της θέσης της, η οποία αποτελεί σημείο συνάντησης δύο φυτογεωγραφικών ζωνών, της Πελοποννήσου (Pe) και της περιοχής Κρήτης – Καρπάθου (KK). Αποτέλεσμα της γεωγραφικής θέσης της περιοχής, είναι ο υψηλός ενδημισμός, με τον εξαιρετικά μεγάλο αριθμό τοπικών ενδημικών ειδών ακόμη και στις μικρές νησίδες.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον έχει η μεγάλη ποικιλία πανίδας, σημαντική σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και οι θαλάσσιοι τύποι οικοτόπων (τύπος οικοτόπου 1120, 1170, 8330), οι οποίοι αποτελούν κατάλληλο ενδιαίτημα για σημαντικά είδη πανίδας, όπως η Μεσογειακή Φώκια (*Monachus monachus*), πολλά Κητώδη, όπως το Ρινοδέλφιο (*Tursiops truncatus*), το Κοινό Δελφίνι (*Delphinus delphis*), το Ζωνοδέλφιο (*Stenella coeruleoalba*) κ.ά. Ο Τ.Ο. 1120 (Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia* (*Posidonion oceanicae*)) απαντάται στην περιοχή και εκτιμάται ότι συγκεντρώνει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να ενταχθεί στο προστατευτέο αντικείμενο. Ο 1240 (Απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση στη Μεσόγειο με ενδημικά *Limonium* spp.) αποτελεί σημαντικό τύπο οικοτόπου για ενδημικά/ σπάνια/ απειλούμενα είδη, αποτελεί ή θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως ενδιάμεσος-συνδετικός σταθμός (stepping stone).

Το υποείδος *Campanula saxatilis subsp. cytherea* αποτελεί ενδημικό υποείδος των Κυθήρων και των Αντικυθήρων. Επίσης, το υδρόβιο ασπόνδυλο *Pinna nobilis* αποτελεί ενδημικό είδος της Μεσογείου Θάλασσας για το οποίο εκκρεμεί επανεκτίμηση της κατάστασης διατήρησης του είδους, καθώς η έξαρση του παρασίτου *Harposporidium pinnae* έχει προκαλέσει φαινόμενα μαζικής θνησιμότητας πληθυσμών Πίννας σε όλη την Μεσόγειο, απειλώντας το είδος με αφανισμό. Η σαύρα *Podarcis levendis* είναι στενότοπο ενδημικό είδος, του οποίου η εξάπλωση περιορίζεται σε δύο μόνο βραχονησίδες (Πορί & Λαγούβαρδος). Τα ασπόνδυλα *Albinaria cerigottana*, *Sphincterochila insularis*, *Dendarus antikythirensis* και *Xerocrassa roecilodoma*, είναι τοπικά ενδημικά και γνωστά για την παρουσία τους μόνο από τη νήσο των Αντικυθήρων.

ΖΕΠ «ΝΗΣΟΣ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ, ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟΣ, ΠΛΑΚΟΥΛΗΘΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΘΥΜΩΝΙΕΣ» (GR3000012)

Η ΖΕΠ GR3000012 περιλαμβάνει το μικρό, ιδιαίτερα ολιγοπληθές, νησί των Αντικυθήρων και τις λιγοστές δορυφορικές του νησίδες. Τα Αντικύθηρα εμφανίζουν έντονα βραχώδη ακτογραμμή και χαμηλή θαμνώδη βλάστηση στο μεγαλύτερο τμήμα τους, εναλλασσόμενη με λίγες καλλιεργούμενες εκτάσεις. Λόγω της κομβικής θέσης του νησιού μεταξύ Κρήτης και ηπειρωτικής Ελλάδας, αποτελεί σημείο διέλευσης και στάθμευσης για χιλιάδες μεταναστευτικά πτηνά (μεταναστευτική στενωπός, migration bottleneck) και κυρίως Μεγάλα Αρπακτικά: είδη όπως ο Σφηκιάρης (*Pernis apivorus*) και ο Καλαμόκιρκος (*Circus aeruginosus*) διέρχονται κατά πολλές εκατοντάδες το φθινόπωρο. Παράλληλα, το νησί φιλοξενεί μία από τις μεγαλύτερες αποικίες Μαυροπετρίτη (*Falco eleonora*) σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ οι νησίδες φιλοξενούν αναπαραγωγικά ζευγάρια του Θαλασσοκόρακα (*Phalacrocorax aristotelis*) και του Αρτέμη (*Calonectris diomedea*).

Οι αναπτυξιακές δραστηριότητες στο νησί είναι πολύ χαμηλής έντασης, ακόμα και οι αγροτικές, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται σταδιακά το ενδιαίτημα τροφοληψίας των αρπακτικών λόγω της εγκατάλειψης παραδοσιακών αγροτικών πρακτικών: η απουσία της βόσκησης κατά τόπους επιφέρει την υπερανάπτυξη των θαμνώνων που δυσκολεύει το κυνήγι των αρπακτικών, ενώ και η εγκατάλειψη των ξερολιθιών οδηγεί σε ομογενοποίηση του ενδιαιτήματος. Όσον αφορά στα σχεδιαζόμενα αναπτυξιακά έργα, οι σημαντικότερες

απειλές είναι ο κυοφορούμενος σχεδιασμός εγκατάστασης αιολικού σταθμού (έχει τοποθετηθεί ανεμομετρικός ιστός στο ύψωμα Πλαγάρα), καθώς και η σχεδιαζόμενη εξόρυξη υδρογονανθράκων που αποτελεί κίνδυνο για το θαλάσσιο περιβάλλον της ΖΕΠ.

Είδος χαρακτηρισμού της ΖΕΠ είναι ο **μαυροπετρίτης *Falco eleonora***.

ΖΕΠ «ΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ, ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΥΓΟ, ΚΑΠΕΛΛΟ, ΚΟΥΦΟ ΚΑΙ ΦΙΔΟΝΗΣΙ» (GR3000013)

Η ΖΕΠ GR3000013 αποτελείται από δύο χερσαία τμήματα της ΒΑ και ΒΔ ακτής του νησιού των Κυθήρων, καθώς και τις περισσότερες από τις ακατοίκητες δορυφορικές νησίδες. Η χερσαία περιοχή έχει αρκετά έντονο ανάγλυφο με μικρά φαράγγια και ρεματιές που καταλήγουν σε μικρές παραλίες ανάμεσα σε βραχώδεις ακτές. Η βλάστηση είναι κατά βάση πυκνή θαμνώδης, εμφανίζοντας αρκετά μεγάλη φυσικότητα λόγω της έλλειψης οικισμών στο τμήμα αυτού του νησιού. Όλη χερσαία έκταση του νησιού έχει εξαιρετικά υψηλή σημασία για τη μεταναστευτική ορνιθοπανίδα (ιδιαίτερα των Μεγάλων Αρπακτικών), καθώς αποτελεί σημείο διέλευσης και στάθμευσής τους, λόγω της κομβικής θέσης του μεταξύ Κρήτης και ηπειρωτικής Ελλάδας. Από τα αναπαραγόμενα είδη πουλιών, η περιοχή φιλοξενεί σημαντικούς πληθυσμούς του Φρυγανοτσίχλου (Emberiza caesia) και του Πετρίτη (Falco peregrinus), ενώ οι νησίδες φιλοξενούν σημαντικούς αναπαραγόμενους πληθυσμούς του Αιγαιόγλαρου (Larus audouinii), του Θαλασσοκόρακα (Phalacrocorax aristotelis) και του Αρτέμη (Calonectris diomedea).

Είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ είναι τα *Aythya nyroca*, *Calonectris diomedea*, *Emberiza caesia*, *Falco eleonora*, *Falco peregrinus*, *Larus audouinii*, *Phalacrocorax aristotelis* και *Puffinus yelkouan*.

ΖΕΠ «ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΥΘΗΡΩΝ» (GR3000019)

Η ΖΕΠ GR3000019 αποτελείται από τη θαλάσσια έκταση περιμετρικά των Κυθήρων και περικλείει λίγες μικρές ακατοίκητες νησίδες. Πρόκειται για περιοχή σημαντική για την αναπαραγωγή και τροφοληψία Θαλασσοπουλιών, και ειδικότερα του Αιγαιόγλαρου (*Larus audouinii*), του Θαλασσοκόρακα (*Phalacrocorax aristotelis*) και του Αρτέμη (*Calonectris diomedea*).

ΕΖΔ «ΗΜΕΡΗ ΚΑΙ ΆΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ-ΤΗΓΑΝΙ ΚΑΙ ΦΑΛΑΣΑΡΝΑ-ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ, ΌΡΜΟΣ ΛΙΒΑΔΙ-ΒΙΓΛΑ»(GR4340001)

Η ΕΖΔ-Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα-Τηγάνι και Φαλάσαρνα-Ποντικονήσι, Όρμος Λιβάδι-Βίγλα (GR4340001) βρίσκεται στο βορειοδυτικότερο άκρο της Κρήτης και περιλαμβάνει τη χερσόνησο Γραμβούσα, τα νησιά Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα, καθώς και τη νησίδα Ποντικονήσι. Σχεδόν ολόκληρη η χερσόνησος αποτελείται από ασβεστολιθικούς βραχώδεις σχηματισμούς με απότομες πλαγιές και θαλάσσια σπήλαια που σχηματίζουν απόκρημνες ακτές.

Στην περιοχή κυριαρχούν οι φρυγανικοί σχηματισμοί, η σχετικά υψηλή θαμνώδης σκληρόφυλλη βλάστηση, οι αλοφυτικές διαπλάσεις καθώς και η χασμοφυτική βλάστηση των ασβεστολιθικών βράχων με Ελληνικά ενδημικά είδη χλωρίδας. Αξίζει να σημειωθεί η παρουσία της λιμνοθάλασσας του Μπάλου που σχηματίζεται

από την χερσαία περιοχή ως τη μικρή χερσόνησο Τηγάνι, η οποία αποτελεί τύπο οικοτόπου προτεραιότητας (1150*).

Η περιοχή χαρακτηρίζεται από μεγάλη αισθητική αξία και ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς τη χλωρίδα που φιλοξενεί γενικά καθώς εδώ απαντούν πολλά ενδημικά είδη της φυτογεωγραφικής περιοχής Κρήτης & Καρπάθου, αλλά και πολλά ελληνικά ενδημικά είδη.

Στα πολύ σημαντικά είδη χλωρίδας της περιοχής ανήκουν: α) το *Origanum dictamnus*, ενδημικό είδος της Κρήτης με εξάπλωση σε ολόκληρο το νησί. Απαντά σε ασβεστολιθικά βράχια, σχισμές βράχων και πρηνή φαραγγιών. Στην περιοχή επιβεβαιώνεται η παρουσία του στην περιοχή της Αγίας Ειρήνης και μεταξύ Αζώγυρα και Φαλάσαρνα. Το είδος προστατεύεται από την Ελληνική Νομοθεσία (ΠΔ 67/81) και έχει χαρακτηριστεί ως σχεδόν απειλούμενο. Λόγω των πολυάριθμων διάσπαρτων θέσεων, στις οποίες έχει καταγραφεί σε ολόκληρο το νησί δεν υπάρχει μέχρι σήμερα εκτίμηση του μεγέθους πληθυσμού του είδους. β) το *Anthemis glaberrima*, τοπικό ενδημικό είδος των νησίδων της Ήμερης και Άγριας Γραμβούσας, το οποίο φύεται σε κοιλότητες μεταξύ ασβεστολιθικών παράκτιων βράχων και ενδιάμεσες αποθέσεις, σε υψόμετρο 0-30 m. Το είδος προστατεύεται από την Ελληνική Νομοθεσία (ΠΔ 67/81) και έχει χαρακτηριστεί ως κρισίμως κινδυνεύον καθώς έχει πολύ περιορισμένη γεωγραφική εξάπλωση και εντοπίζεται σε μικρό αριθμό θέσεων. Ο πληθυσμός του είδους στην Ήμερη Γραμβούσα απαντά σε σχετικά απομονωμένη θέση και δεν δέχεται πιέσεις, ενώ στην Άγρια Γραμβούσα παρατηρείται βόσκηση. γ) το *Androcymbium rechingeri*, είδος της Ανατολικής Μεσογείου, το οποίο είναι γνωστό μόνο από τις ακτές της Δυτικής Κρήτης καθώς και από την Κυρηναϊκή (Λιβύη) και φύεται αποκλειστικά σε οικοτόπους που βρίσκονται στη μεταβατική ζώνη μεταξύ των φρυγάνων και της αμμοθινικής βλάστησης. Εξαιτίας της συνεχούς μείωσης της έκτασης και υποβάθμισης του ενδιαίτηματος του είδους (λόγω της έντονης τουριστικής δραστηριότητας που ασκείται στην παραλία) έχει χαρακτηριστεί ως κινδυνεύον. δ) το *Centaurea pumilio*, μεσογειακό είδος των παραλιών, το οποίο στη χώρα μας απαντά μόνο στις ακτές της Ν. και Δ. Πελοποννήσου, Κεφαλονιάς και Δ. Κρήτης. Στην περιοχή απαντά στην παραλία Φαλάσαρνα και γενικότερα δέχεται έντονες πιέσεις λόγω της τουριστικής δραστηριότητας. Το είδος προστατεύεται από την Ελληνική Νομοθεσία (ΠΔ 67/81) και έχει χαρακτηριστεί ως τρωτό.

ΖΕΠ-«ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΉΜΕΡΗ ΚΑΙ ΆΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ, ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ» (GR4340017)

Η ΖΕΠ-Χερσόνησος Γραμβούσας και Νησίδες Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα, Ποντικονήσι και Θαλάσσια ζώνη (GR4340017) βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Κρήτης, περιλαμβάνει τη χερσόνησο Γραμβούσα, τα νησιά Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα στα ανοιχτά του βόρειου άκρου του ακρωτηρίου και τη νησίδα Ποντικονήσι, 10 km δυτικά από το κέντρο της χερσονήσου. Σχεδόν σε όλο της το μήκος, η χερσόνησος αποτελείται από ανθρακικά πετρώματα με απότομες πλαγιές που δημιουργούν απόκρημνες ακτές, απροσπέλαστες από τη θάλασσα. Τα ενάλια σπήλαια είναι αρκετά συχνοί σχηματισμοί της ακτογραμμής. Η περιοχή είναι γνωστή για τις λιμνοθάλασσες που σχηματίζονται από το ηπειρωτικό κομμάτι της χερσονήσου και τη χερσόνησο Τηγάνι. Τα νησιά της Άγριας και Ήμερης Γραμβούσας εμφανίζουν σχεδόν τον ίδιο χαρακτήρα βλάστησης, με μεγαλύτερο το ποσοστό αλοφυτικών ειδών των βράχων και της άμμου.

Είναι σημαντικό μέρος για τους θηρευτές, στενά συνδεδεμένους με τους θαλάσσιους γκρεμούς και τα θαλασσοπούλια αλλά και για τα μεταναστευτικά είδη. Σπάνια και κινδυνεύοντα αρπακτικά όπως ο

Ασπροπάρης (*Neophron percnopterus*) παρατηρούνται στην περιοχή κατά τη μετανάστευση, καθώς η περιοχή είναι από τα σημαντικότερα περάσματα μεταναστευτικών πουλιών στην Ελλάδα. Στα είδη που αναπαράγονται στην περιοχή περιλαμβάνονται ο Μαυροπετρίτης (*Falco eleonora*) και ο Θαλασσοκόρακας (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*). Επίσης φωλιάζουν ο Αρτέμης, ο Μύχος και ο Πετρίτης.

Συνολικά στην περιοχή απαντούν 64 είδη ορνιθοπανίδας (παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, μεταναστευτικά είδη, είδη τα οποία έχουν παρουσία στο ευρωπαϊκό καθεστώς απειλής ή στη λίστα της IUCN ή στις Συμβάσεις Βόννης και Βέρνης κ.α.).

Είδος χαρακτηρισμού της περιοχής είναι το *Falco eleonora*.

ΤΚΣ «ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ» (GR4340024)

Ο ΤΚΣ-Θαλάσσια Περιοχή Δυτικής και Νοτιοδυτικής Κρήτης (GR4340024) είναι θαλάσσια περιοχή και περιλαμβάνει τα χωρικά ύδατα της Δ και ΝΔ Κρήτης. Εκτείνεται από το βόρειο άκρο του νησιού Άγρια Γραμβούσα και καταλαμβάνει όλο το μήκος της δυτικής και νοτιοδυτικής ακτής της Κρήτης μέχρι το ακρωτήριο Φραγκοκάστελο, το οποίο αποτελεί και το νοτιοανατολικό όριο της περιοχής. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από μια στενή ζώνη ρηχών παράκτιων υδάτων και μια πολύ απότομη πλαγιά της υφαλοκρηπίδας που φτάνει σε βάθος πάνω από 2000 m στο δυτικό και νοτιοδυτικό τμήμα αυτής.

Η περιοχή, χαρακτηρίζεται από την παρουσία αμμοσύρσεων που καλύπτονται διαρκώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους, ύφαλους και από εκτεταμένα θαλάσσια λιβάδια με *Posidonia oceanica*.

Στην περιοχή απαντούν, τα θηλαστικά *Monachus monachus* (Μεσογειακή φώκια) και *Tursiops truncatus* (ΡΙνοδέλφινο) καθώς και η θαλάσσια χελώνα *Caretta caretta* (Χελώνα Καρέττα).

Πολύ σημαντικό είδος για την περιοχής αποτελεί επίσης το θαλάσσιο θηλαστικό *Physeter macrocephalus* (Φάλαινα φυσητήρας). Ο φυσητήρας αποτελεί είδος υπό αυστηρό καθεστώς προστασίας σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία για την προστασία των Οικοτόπων (Παράρτημα IV) και το Πρωτόκολλο για τις ειδικά προστατευόμενες περιοχές και τη βιολογική ποικιλότητα στη Μεσόγειο (Σύμβαση Βαρκελώνης, Παράρτημα II). Επίσης, προστατεύεται από τη Συμφωνία για τη διατήρηση των κητωδών στην Μαύρη Θάλασσα, τη Μεσόγειο και την Συγκείμενη Ζώνη του Ατλαντικού (ACCOBAMS) και τη Διεθνή Επιτροπή Φαλινοθηρίας (IWC), ενώ το εμπόριο του είδους είναι παράνομο σύμφωνα με τη Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο σε Είδη Απειλούμενα με εξαφάνιση (CITES). Ο πληθυσμός του φυσητήρα έχει χαρακτηριστεί ως κινδυνεύων.

Στην περιοχή απαντούν επίσης, ο ιχθύς *Epinephelus marginatus*, τα ασπόνδυλα *Alcyonium spp*, *Antipathes sp*, *Axinella spp*, *Eunicella cavolini*, *Eunicella sp*, *Palinurus elephas*, *Paramuricea clavate*, *Pinna nobilis* και τα θαλάσσια θηλαστικά *Grampus griseus*, *Stenella coeruleoalba*, και *Ziphius cavirostris*.

ΕΖΔ «ΝΗΣΟΙ ΣΑΠΙΕΝΤΖΑ ΚΑΙ ΣΧΙΖΑ, ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΚΡΙΤΑΣ» (GR2550003)

Η περιοχή καλύπτει το ακρωτήριο Ακρίτα στην ΝΔ Πελοπόννησο, τα γειτονικά νησιά της Σαπιέντζας και της Σχίζας καθώς και μια σειρά από μικρότερα νησιά του συμπλέγματος των Οινουσσών όπως το Βενέτικο, η Αγ. Μαριανή, το Αβγό κ.α. Η συνολική της έκταση είναι 11.201,75 εκτάρια με λοφώδες τοπίο και μέγιστο υψόμετρο

τα 517 μέτρα. Η νήσος Σαπιέντζα καλύπτεται από αείφυλλα πλατύφυλλα είδη (κουμαριές και σχίνα) σε δενδρώδη μορφή και έχει χαρακτηριστεί ως Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης (ΦΕΚ 656/Β/1.10.1986) και ως Βιογενετικό Απόθεμα ενώ η ηπειρωτική περιοχή και τα υπόλοιπα νησιά έχουν κυρίως θαμνώδη βλάστηση από αείφυλλα πλατύφυλλα είδη. Επίσης στο νησί απαντά και επίπεδη έκταση περίπου 20 στρεμμάτων που δημιουργήθηκε από τη συσσώρευση μεγάλων ποσοτήτων γύρης για χιλιάδες χρόνια. Η ακτογραμμή της ηπειρωτικής περιοχής περιλαμβάνει μικρές και μεγάλες αμμουδιές, με μεγαλύτερη αυτήν της παραλίας Καμαριών μήκους 1,9 km. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί πως η ΕΖΔ έχει μεγάλη σημασία και για την ορνιθοπανίδα καθώς βρίσκεται σε μια από τις νότιες άκρες των Βαλκανίων στη δυτική μεταναστευτική διαδρομή των πτηνών και έχει πλήθος σημαντικών οικοτόπων.

Στην ΕΖΔ επιβεβαιωμένη παρουσία έχουν 7 τύποι οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος (Οδηγία 92/43/ΕΚ), οι 2110 (Υποτυπώδεις κινούμενες θίνες), 2250* (Θίνες των παραλίων με *Juniperus* spp.), 2260 (Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων Cisto-Lavenduletalia), 5420 (Φρύγανα από *Sarcopoterium spinosum*), 8210 (Ασβεστολιθικά βραχώδη πρηνή με χασμοφυτική βλάστηση), 8330 (Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή εν μέρει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας) και 9320 (Δάση με *Olea* και *Ceratonia*). Ένας, ο τύπος οικοτόπου 2250*, είναι τύπος οικοτόπου προτεραιότητας. Από τους παραπάνω τύπος οικοτόπων, ο 5420 σημειώνεται με βαθμό διατήρησης «C», όμως η έκταση που καταλαμβάνει στην ΕΖΔ είναι σχετικά μικρή. Σύμφωνα με βιβλιογραφικά δεδομένα, στην περιοχή είναι επίσης πιθανή η παρουσία του τύπου οικοτόπου 1240 (Απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση στη Μεσόγειο με ενδημικά *Limonium* spp.), χρειάζεται όμως τεκμηρίωση της παρουσίας του τύπου οικοτόπου στην περιοχή μέσω μελέτης βάσης.

Στην ΕΖΔ δεν έχουν καταγραφεί φυτικά είδη που να περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΚ, όμως η περιοχή έχει σημαντικό βοτανικό ενδιαφέρον καθώς οι βραχώδεις ακτές της αποτελούν ενδιαίτημα πολλών ενδημικών ειδών του γένους *Limonium*. Επίσης στην ΕΖΔ απαντούν οχτώ «άλλα σημαντικά είδη» από τα οποία δυο (*Ophrys argolica* και *Fritillaria conica*) είναι είδη του παραρτήματος IV της Οδηγίας 92/43/ΕΚ.

Η μεγάλη ζωολογική σημασία της ΕΖΔ υποδηλώνεται από την παρουσία τουλάχιστον 12 ειδών πανίδας (εκτός ορνιθοπανίδας) που έχουν ιδιαίτερη σημασία διατήρησης. Δύο από αυτά, ένα είδος ερπετοπανίδας (*Caretta caretta*) και ένα θηλαστικό (*Monachus monachus*) είναι είδη προτεραιότητας. Τα εν λόγω είδη ανήκουν στην θαλάσσια πανίδα αλλά, στα χερσαία ενδιαιτήματά τους περιλαμβάνονται, οι περισσότερες αμμώδεις παραλίες της περιοχής ως θέσεις φωλεοποίησης (Τ.Ο. 2110) του είδους *Caretta caretta*, καθώς και τα θαλάσσια σπήλαια (Τ.Ο. 8330) για ανάπαυση και αναπαραγωγή του είδους *Monachus monachus*. Από τα υπόλοιπα θηλαστικά, σημαντική είναι η παρουσία του είδους *Canis aureus* («κινδυνεύον», Ελληνικό Κόκκινο Βιβλίο, 2009). Επίσης στην περιοχή απαντούν 5 είδη χειρόπτερων τα οποία εντάσσονται στα σημαντικά είδη. Όσον αφορά τα ασπόνδυλα, στην περιοχή καταγράφονται δύο πολύ σημαντικά είδη (*Codringtonia codringtonii*, *Codringtonia eucineta*) τα οποία είναι ενδημικά της Πελοποννήσου και επιπλέον έχουν καταχωρηθεί στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας ως Τρωτά (VU). Τέλος, σημαντική είναι και η παρουσία του πολύ σημαντικού είδους ιχθυοπανίδας *Tropidophoxinellus spartiaticus* το οποίο είναι ενδημικό της Νότιας Πελοποννήσου και επιπλέον έχει καταχωρηθεί στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας ως Τρωτό (VU).

Αξίζει να σημειωθεί πως με βάση τόσο τις οικολογικές τους απαιτήσεις όσο και τους τύπους βλάστησης και τη γεωμορφολογία της περιοχής, στην ΕΖΔ θεωρείται δεδομένη η παρουσία συνολικά 12 ειδών ερπετών,

συμπεριλαμβανομένου του είδους του Παραρτήματος II *Mauremys caspica* και 1 είδος αμφίβιου, εντούτοις, απαιτείται επιβεβαίωση της παρουσίας τους.

ΤΚΣ «Θαλάσσια Περιοχή Νότιας Μεσσηνίας» (GR2550010)

Η περιοχή περιλαμβάνει τη θαλάσσια ζώνη σε απόσταση περίπου 11 km από την ακτογραμμή και συχνά ξεπερνά την ισοβαθή των 2000 m, και περιβρέχει τη νότια Μεσσηνία και τις μεσσηνιακές Οινούσσες Νήσους. Εκτείνεται από την Μαραθόπολη και την Νήσο Πρώτη στις δυτικές ακτές της Μεσσηνίας, έως το Ακρωτήριο Λιβαδιές (Κορώνη) στις δυτικές ακτές του Μεσσηνιακού Κόλπου, με συνολική έκταση περίπου 1229 km². Πέρα από την παράκτια ζώνη εκτείνεται κυρίως σε πελαγικά νερά καλύπτοντας την κατά τόπους απότομη υφαλοκρηπίδα. Επίσης περιλαμβάνει τη χερσαία ζώνη της παραλίας ωτοκίας της θαλάσσιας χελώνας 'Ζάγκα - Μεμί Κορώνης' έκτασης περίπου 1 km².

Πολύ σημαντικός θαλάσσιος τύπος οικοτόπου προτεραιότητας είναι ο 1120* - Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia* (*Posidonium oceanicae*) ο οποίος σχηματίζει εκτεταμένα λιβάδια με υψηλή πυκνότητα βλαστών. Άλλοι σημαντικοί τύποι οικοτόπων του Παραρτήματος I της Οδηγίας 92/43/ΕΚ είναι οι 1110 – Αμμοσύρσεις που καλύπτονται διαρκώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους, 1170 – Ύφαλοι και 8330 – Θαλάσσια σπήλαια εξ ολοκλήρου ή εν μέρει κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας.

Σημαντικά είδη στην περιοχή είναι τα μακροφύκη *Cystoseira barbatula*, *Cystoseira brachycarpa*, *Cystoseira compressa*, *Cystoseira corniculata*, *Cystoseira spinosa*, *Cystoseira* spp., *Titanoderma trochanter*, και *Lithophyllum* sp. τα οποία συνδέονται με τον οικοτόπο 1170 καθώς και το θαλάσσιο αγγειόσπερμο *Cymodocea nodosa* το οποίο συνδέεται με τους οικοτόπους 1110 και 1120*.

Σημαντικά είδη μεγαπανίδας είναι η Μεσογειακή φώκια *Monachus monachus* και οι θαλάσσιες χελώνες *Caretta caretta* και *Chelonia mydas* (είδη προτεραιότητας του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ) καθώς και το ρινοδέλφιο *Tursiops truncatus* (Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ). Επίσης σημαντικά είδη στην περιοχή είναι το ζωνοδέλφιο *Stenella coeruleoalba*, ο φυσητήρας *Physeter macrocephalus* και ο ζιφιός *Ziphius cavirostris* (Παράρτημα IV της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ). Επίσης στην περιοχή αναμένεται να έχει παρουσία το σημαντικό είδος θαλάσσιου ασπόνδυλου *Pinna nobilis*.

Από τα δύο είδη θαλάσσιων χελωνών που χρησιμοποιούν την περιοχή ως τροφικό πεδίο, μόνο η *Caretta caretta* αναπαράγεται στην περιοχή και πιο συγκεκριμένα στην υποπεριοχή 'Ζάγκα - Μεμί Κορώνης' (χερσαία ζώνη). Επιπρόσθετα η θαλάσσια ζώνη που βρίσκεται μπροστά στις παραλίες ωτοκίας χρησιμοποιείται για ζευγάρωμα και ανάπαυση των θηλυκών μεταξύ διαδοχικών ωτοκιών (inter-nesting area).

Η περιοχή είναι ιδιαίτερα υψηλής σημασίας για τα κητώδη και η IUCN (International Union for the Conservation of Nature) περιέλαβε τη Θαλάσσια Περιοχή Νότιας Μεσσηνίας στην περιοχή IMMA (Important Marine Mammal Area) της Ελληνικής Τάφρου. Ειδικότερα για το μεσογειακό πληθυσμό του Φυσητήρα, συνιστά κρίσιμη αναπαραγωγική και διατροφική περιοχή εξαιρετικής σημασίας, ένα από τα τρία σημεία υψηλότερης συγκέντρωσης κατά μήκος της Ελληνικής Τάφρου.

5.2 Στόχοι διατήρησης της περιοχής Natura 2000

5.2.1 Εθνικοί στόχοι

Σύμφωνα με την υπ' αριθ. ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/18722/795 (ΦΕΚ 1091/Β/2023) η οποία αφορά στον καθορισμό εθνικών στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων και ειδών ενωσιακού ενδιαφέροντος, ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει τους στόχους διατήρησης που έχουν τεθεί για τα είδη πανίδας του παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Πίνακας 5-1 Ποσοτικοί Στόχοι Διατήρησης σε εθνικό επίπεδο για είδη πανίδας του παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Κωδικός είδους	Ονομασία είδους	Παράμετρος	Μονάδα μέτρησης παραμέτρου	Τιμή στόχου	Εξειδικευμένος στόχος
1224	<i>*Caretta caretta¹</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγωγικών ατόμων	1.940	Διατήρηση
		Πληθυσμός – Θηλυκά αναπαραγωγικά άτομα	Αριθμός θηλυκών αναπαραγωγικών ατόμων	1.460	Διατήρηση
		Αριθμός φωλιών	Αριθμός φωλιών ανά έτος	3.800	Διατήρηση
1366	<i>Monachus monachus*</i>	Πληθυσμός	Αριθμός αναπαραγόμενων ατόμων	500	Επίτευξη
		Θαλάσσιο Ενδιαίτημα	Έκταση (τ.χλμ.)	118.101,9	Διατήρηση

Ο αστερίσκος υποδηλώνει ότι το εν λόγω είδος είναι είδος προτεραιότητας.

5.2.2 Στόχοι σε επίπεδο περιοχών Natura 2000

Οι Στόχοι Διατήρησης μιας περιοχής Natura 2000 αποτελούν την αφετηρία με βάση την οποία διαμορφώνονται το σχέδιο διαχείρισης, το πρόγραμμα διαχείρισης (δέσμη μέτρων διαχείρισης) και το πρόγραμμα παρακολούθησης του τόπου, ενώ αποτελούν το πεδίο εφαρμογής της Δέουσας Εκτίμησης σχεδίων και έργων με βάση το Άρθρο 6.3 της Οδηγίας 92/43.

Με την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985 (ΦΕΚ 1807/Β/2023) καθορίστηκαν οι στόχοι διατήρησης για τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) και τους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) ενώ με την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/50146/1786 (ΦΕΚ 3118/Β/2023) «Καθορισμός και έγκριση στόχων διατήρησης για είδη ορνιθοπανίδας των παρ. 1 και 2 του άρθρου 4, της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000» καθορίστηκαν οι στόχοι διατήρησης για τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ).

Για τους θαλάσσιους ΤΟ δεν έχουν τεθεί στόχοι διατήρησης (Πίνακας 5-2) ενώ όπως προαναφέρθηκε στην ενότητα 5, αυτοί **δεν αναμένεται να θιχτούν από το εξεταζόμενο πρόγραμμα**.

¹ Για το είδος *Caretta caretta*, οι στόχοι καθορίζονται ως προς τον πληθυσμό σε αναπαραγωγική ηλικία και τον αριθμό των φωλιών. Ο αριθμός των αναπαραγωγικών ατόμων υπολογίζεται με βάση τον αριθμό των φωλιών.

Πίνακας 5-2 Εξειδικευμένοι στόχοι διατήρησης για τους θαλάσσιους ΤΟ των γειτνιαζουσών με τα θαλάσσια οικόπεδα ΕΖΔ και ΤΚΣ (ΦΕΚ 1807/Β/2023)

NATURA	Θαλάσσιος ΤΟ	Παράμετρος	Μονάδα μέτρησης παραμέτρου	Τιμή στόχου	Εξειδικευμένος στόχος
GR2550010, GR4340001, GR4340024	Αμμοσύρσεις που καλύπτονται διαρκώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους (1110)	Έκταση	Εκτάρια	Ανεπαρκή δεδομένα	Ανεπαρκή δεδομένα
		Βενθική ενδοπανίδα μαλακού υποστρώματος	Δείκτης (Bentix-EQR)	>0,58	Ανεπαρκή δεδομένα
GR2550010, GR4340001, GR4340024	Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Posidonia (Posidonion oceanicae) (1120)	Έκταση	Εκτάρια	Ανεπαρκή δεδομένα	Ανεπαρκή δεδομένα
		Στρατηγική αύξησης ριζωμάτων (στα 15 μέτρα βάθος)	% Πλαγιότροπων Ριζωμάτων	<30%	Ανεπαρκή δεδομένα
		Βάθος κατώτερου ορίου εξάπλωσης	Μέτρα	Ανεπαρκή δεδομένα	Ανεπαρκή δεδομένα
		Κάλυψη Λιβαδιού (στα 15 μέτρα βάθος)	% συνολικής έκτασης τύπου οικοτόπου	>70%	Ανεπαρκή δεδομένα
		Δυναμική (σταθερότητα, εξάπλωση, συρρίκνωση) λιβαδιού στο κατώτερο όριο εξάπλωσης	Τυπολογία του Κατώτερου Ορίου Εξάπλωσης Αβαδιού	Ανεπαρκή δεδομένα	Ανεπαρκή δεδομένα
		Δείκτης Διατήρησης (στα 15 μέτρα βάθος)	Δείκτης (Conservation Index - CI)	>0,8	Ανεπαρκή δεδομένα
GR4340001	Παράκτιες λιμνοθάλασσες (1150)	Πυκνότητα Λιβαδιού (στα 15 μέτρα βάθος)	βλαστοί ανά τ.μ.	>400	Ανεπαρκή δεδομένα
		Έκταση	Εκτάρια	Ανεπαρκή δεδομένα	Ανεπαρκή δεδομένα
		Βενθική ενδοπανίδα μαλακού υποστρώματος	Δείκτης (Bentix-EQR)	≥ 0,62	Ανεπαρκή δεδομένα
		Βενθική ενδοπανίδα μαλακού υποστρώματος σε μεταβατικά υδατα (ευρύαλη και ευρύθερμη βιοκοινωνία LEE)	Δείκτης (M-AMBI)	Ανεπαρκή δεδομένα	Ανεπαρκή δεδομένα
		Αποκατάσταση φυτοκοινωνιών	Δείκτης (EEI-c)	Ανεπαρκή δεδομένα	Ανεπαρκή δεδομένα

NATURA	Θαλάσσιος ΤΟ	Παράμετρος	Μονάδα μέτρησης παραμέτρου	Τιμή στόχου	Εξειδικευμένος στόχος
GR2550010, GR3000008, GR4340001	Υφαλοι (1170)	Έκταση	Εκτάρια	Ανεπαρκή δεδομένα	Ανεπαρκή δεδομένα
		Δομή και κάλυψη Μακροφυκών	Δείκτης (ΕΕΙ)	>0,48	Ανεπαρκή δεδομένα
		Βάθος κατώτερου ορίου εξάπλωσης Fucales	Μέτρα	Ανεπαρκή δεδομένα	Ανεπαρκή δεδομένα

Στην ενότητα 6 γίνεται εκτίμηση των επιπτώσεων στους στόχους που έχουν τεθεί για το σύνολο των θαλασσοπουλιών και των μεταναστευτικών πληθυσμών ορνιθοπανίδας των εξεταζόμενων ΖΕΠ καθώς και για τα θαλάσσια είδη πανίδας των ΕΖΔ και ΤΚΣ.

5.3 Απειλές/πιέσεις

ΕΖΔ «ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ - ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟΣ» (GR3000008)

Σε θαλάσσια περιοχή πλησίον των Αντικυθήρων υπάρχουν «Παραχωρούμενες Περιοχές για Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων». Οι επιπτώσεις των σεισμικών ερευνών στα θαλάσσια θηλαστικά είναι εξαιρετικά επιβλαβείς, όπως και οι επιπτώσεις της συνεπακόλουθης αύξησης της κυκλοφορίας σκαφών. Επιπλέον, κατά την εξόρυξη δεν αποφεύγονται οι διαρροές πετρελαίου, οι εκπομπές ρύπων, τα στερεά και υγρά απόβλητα, ο θόρυβος, η καταστροφή του βυθού, τα συντρίμματα και τα ατυχήματα πετρελαιοκηλίδας.

ΖΕΠ «ΝΗΣΟΣ ΑΝΤΙΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ, ΛΑΓΟΥΒΑΡΔΟΣ, ΠΛΑΚΟΥΛΗΘΡΑ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΘΥΜΩΝΙΕΣ» (GR3000012)

Οι αναπτυξιακές δραστηριότητες στο νησί είναι πολύ χαμηλής έντασης, ακόμα και οι αγροτικές, με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται σταδιακά το ενδιαίτημα τροφοληψίας των αρπακτικών λόγω της εγκατάλειψης παραδοσιακών αγροτικών πρακτικών: η απουσία της βόσκησης κατά τόπους επιφέρει την υπερανάπτυξη των θαμνώνων που δυσκολεύει το κυνήγι των αρπακτικών, ενώ και η εγκατάλειψη των ξερολιθιών οδηγεί σε ομογενοποίηση του ενδιαίτηματος. Όσον αφορά στα σχεδιαζόμενα αναπτυξιακά έργα, οι σημαντικότερες απειλές είναι ο κυοφορούμενος σχεδιασμός εγκατάστασης αιολικού σταθμού (έχει τοποθετηθεί ανεμομετρικός ιστός στο ύψωμα Πλαγάρα), καθώς και η σχεδιαζόμενη εξόρυξη υδρογονανθράκων που αποτελεί κίνδυνο για το θαλάσσιο περιβάλλον της ΖΕΠ.

ΖΕΠ «ΚΥΘΗΡΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ: ΠΡΑΣΣΟΝΗΣΙ, ΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΝΤΙΔΡΑΓΟΝΕΡΑ, ΑΥΓΟ, ΚΑΠΕΛΛΟ, ΚΟΥΦΟ ΚΑΙ ΦΙΔΟΝΗΣΙ» (GR3000013)

Λόγω της σημασίας των Κυθήρων για τη μεταναστευτική орνιθοπανίδα και τα αναπαραγόμενα αρπακτικά, η αναπτυξιακή δραστηριότητα που αποτελεί σημαντικότερη απειλή για το προστατευτέο αντικείμενο είναι ο σχεδιασμός **εγκατάστασης αιολικών σταθμών** εντός και πλησίον της περιοχής NATURA – συνολικά **115 ανεμογεννήτριες** έχουν λάβει άδεια παραγωγής στα Κύθηρα - που θα αποτελέσουν φραγμό στη μεταναστευτική πορεία των αρπακτικών και αναμένεται να επιφέρουν σοβαρές επιπτώσεις πρόσκρουσης και εκτοπισμού. Όσον αφορά στις ήδη ενεργές αναπτυξιακές δραστηριότητες, τη μεγαλύτερη πίεση προκαλούν οι **δραστηριότητες του τουρισμού και της αναψυχής**, ιδιαίτερα στο θαλάσσιο περιβάλλον, καθώς η αυξημένη κίνηση παραθεριστικών σκαφών και η προσέγγιση στις νησίδες επιφέρει όχληση στα πεδία αναπαραγωγής και κούρνιας των Θαλασσοπούλιων.

ΖΕΠ «ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΥΘΗΡΩΝ» (GR3000019)

Οι σημαντικότερες αναπτυξιακές δραστηριότητες που επηρεάζουν τα προστατευτέα αντικείμενα σχετίζονται με τις **δραστηριότητες του τουρισμού και της αναψυχής**, καθώς η αυξημένη κίνηση παραθεριστικών σκαφών και η προσέγγιση στις νησίδες επιφέρει όχληση στα πεδία αναπαραγωγής και κούρνιας των Θαλασσοπούλιων. Οι **δραστηριότητες αλιείας**, επίσης, ασκούν πίεση στα Θαλασσοπούλια, τόσο λόγω του ανταγωνισμού για τον ίδιο φυσικό πόρο, όσο και λόγω δευτερογενών αλληλεπιδράσεων (όχληση στα πεδία αναπαραγωγής και τροφοληψίας, τυχαία παγίδευση σε αλιευτικά εργαλεία). Όσον αφορά στα αναπτυξιακά σχέδια, η

σχεδιαζόμενη **εξόρυξη υδρογονανθράκων** δυτικά των Κυθήρων αποτελεί κίνδυνο για το θαλάσσιο περιβάλλον της ΖΕΠ.

ΕΖΔ «ΗΜΕΡΗ ΚΑΙ ΆΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ-ΤΗΓΑΝΙ ΚΑΙ ΦΑΛΑΣΑΡΝΑ-ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ, ΌΡΜΟΣ ΛΙΒΑΔΙ-ΒΙΓΛΑ» (GR4340001)

Στην περιοχή απαντά η παραλία Φαλάσαρνα η οποία δέχεται έντονες πιέσεις λόγω της τουριστικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με το ΤΕΔ, απειλές υψηλού κινδύνου για την ΕΖΔ θεωρείται η βόσκηση κτηνοτροφικών ζώων (Α04), οι δρόμοι και οι αυτοκινητόδρομοι (D01.02) και τα έργα που λαμβάνουν χώρα αποσκοπώντας στη βελτιωμένη πρόσβαση στην περιοχή (D05).

ΖΕΠ «ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΔΕΣ ΉΜΕΡΗ ΚΑΙ ΆΓΡΙΑ ΓΡΑΜΒΟΥΣΑ, ΠΟΝΤΙΚΟΝΗΣΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ζώνη» (GR4340017)

Σύμφωνα με το ΤΕΔ, ως απειλές υψηλού κινδύνου για την ΖΕΠ αναφέρονται η εντατικοποίηση της γεωργίας (Α02.01), η έλλειψη εκτροφής ζώων (Α05.03), η παραγωγή αιολικής ενέργειας (C03.03) και οι αθλητικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και δραστηριότητες αναψυχής (G01).

ΤΚΣ «ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ» (GR4340024)

Σύμφωνα με το ΤΕΔ ως απειλές υψηλού κινδύνου αναφέρονται η επαγγελματική αλιεία με παθητικά εργαλεία (F02.01), το ψάρεμα αναψυχής (F02.03), οι υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες αναψυχής (G01), η διάχυτη ρύπανση σε επιφανειακά ύδατα λόγω γεωργικών και δασοκομικών δραστηριοτήτων (H01.05), οι πετρελαιοκηλίδες στη θάλασσα (H03.01) και η θαλάσσια μακρο-ρύπανση (π.χ. πλαστικές σακούλες, πολυστυρένιο) (H03.03).

ΕΖΔ «ΝΗΣΟΙ ΣΑΠΙΕΝΤΖΑ ΚΑΙ ΣΧΙΖΑ, ΑΚΡΩΤΗΡΙΟ ΑΚΡΙΤΑΣ» (GR2550003)

Η περιοχή δέχεται εκτός από τις γεωργικές δραστηριότητες και την κτηνοτροφία και άλλες ανθρωπογενείς πιέσεις όπως το κυνήγι (η περιοχή περιλαμβάνει ελεγχόμενη κυνηγετική περιοχή σύμφωνα με το ΦΕΚ 1041/Β/20-10-77). Επίσης, η περιοχή δέχεται πιέσεις από οικοδομικές και τουριστικές δραστηριότητες. Άλλες πιέσεις αφορούν στην υποβάθμιση των παραλιών αναπαραγωγής της θαλάσσιας χελώνας από τη διάβρωση αλλά και από ανεξέλεγκτες τουριστικές δραστηριότητες (όπως φωτορύπανση, κίνηση τροχοφόρων, ημερήσιες και νυχτερινές δραστηριότητες) καθώς και στην υποβάθμιση των βιοτόπων ανάπαυσης και δυνητικής αναπαραγωγής της φώκιας (όπως όχληση από τουρίστες/επισκέπτες σε θαλάσσια σπήλαια, υποβάθμιση ενδιαιτήματος). Σημειώνεται πως όλοι οι αμμοθινοκοί τύποι οικοτόπων που απαντούν στην ΕΖΔ έχουν βαθμό διατήρησης «Β», γεγονός που φανερώνει την έντονη επίδραση των πιέσεων σε αυτούς.

ΤΚΣ «ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΟΤΙΑΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ» (GR2550010)

Οι κυριότερες πιέσεις που δέχονται οι σημαντικοί τύποι οικοτόπων και τα είδη στην περιοχή προκαλούνται από τους δίαυλους ναυσιπλοΐας, την τουριστική ανάπτυξη και τις δραστηριότητες αναψυχής, την αλιεία, την ρύπανση, και τα χωροκατακτητικά ξενικά είδη.

Συγκεκριμένα πιέσεις που σχετίζονται με τους διαύλους ναυσιπλοΐας, αφορούν σε συγκρούσεις με πλοία και ηχορύπανση, και επηρεάζουν κατά κύριο λόγο τα κητώδη. Πιέσεις που σχετίζονται με την τουριστική ανάπτυξη και τις δραστηριότητες αναψυχής περιλαμβάνουν την κίνηση ταχύπλων σκαφών που αφορά κυρίως τις θαλάσσιες χελώνες, τη φώκια και το ρινοδέλφιο καθώς και την αγκυροβόληση στην παράκτια ζώνη που έχει άμεσες τοπικές επιπτώσεις στον οικοτόπο 1120. Άλλες πιέσεις αφορούν στην υποβάθμιση των παραλιών αναπαραγωγής της θαλάσσιας χελώνας από τη διάβρωση αλλά και από ανεξέλεγκτες τουριστικές δραστηριότητες (όπως φωτορύπανση, κίνηση τροχοφόρων, ημερήσιες και νυχτερινές δραστηριότητες), στην υποβάθμιση των βιοτόπων ανάπαυσης και δυνητικής αναπαραγωγής της φώκιας (όπως όχληση από τουρίστες/επισκέπτες σε θαλάσσια σπήλαια, καταστροφή ενδιαιτήματος), στην παράνομη όχληση ή/και θανάτωση ειδών από αλιευτικές δραστηριότητες, στη θαλάσσια ρύπανση (χημική ρύπανση και ρύπανση από πλαστικά και άλλα υλικά, καθώς και κατάποση στερεών απορριμμάτων κυρίως από κητώδη, θαλάσσιες χελώνες και φώκια). Οι θαλάσσιες μεταφορές με τα συνοδά έργα (λιμένες) αποτελούν επιπλέον πίεση για τα θαλάσσια προστατευόμενα είδη πανίδας (ηχορύπανση, συγκρούσεις) και τύπους οικοτόπων (ρύπανση), ενώ ενέχουν υψηλό κίνδυνο εκδήλωσης περιστατικών ρύπανσης όπως έχει συμβεί στο παρελθόν. Επίσης γενική απειλή συνιστούν δραστηριότητες εξόρυξης και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στη γειτονική ευρύτερη θαλάσσια περιοχή.

5.4 Άλλα έργα και δραστηριότητες

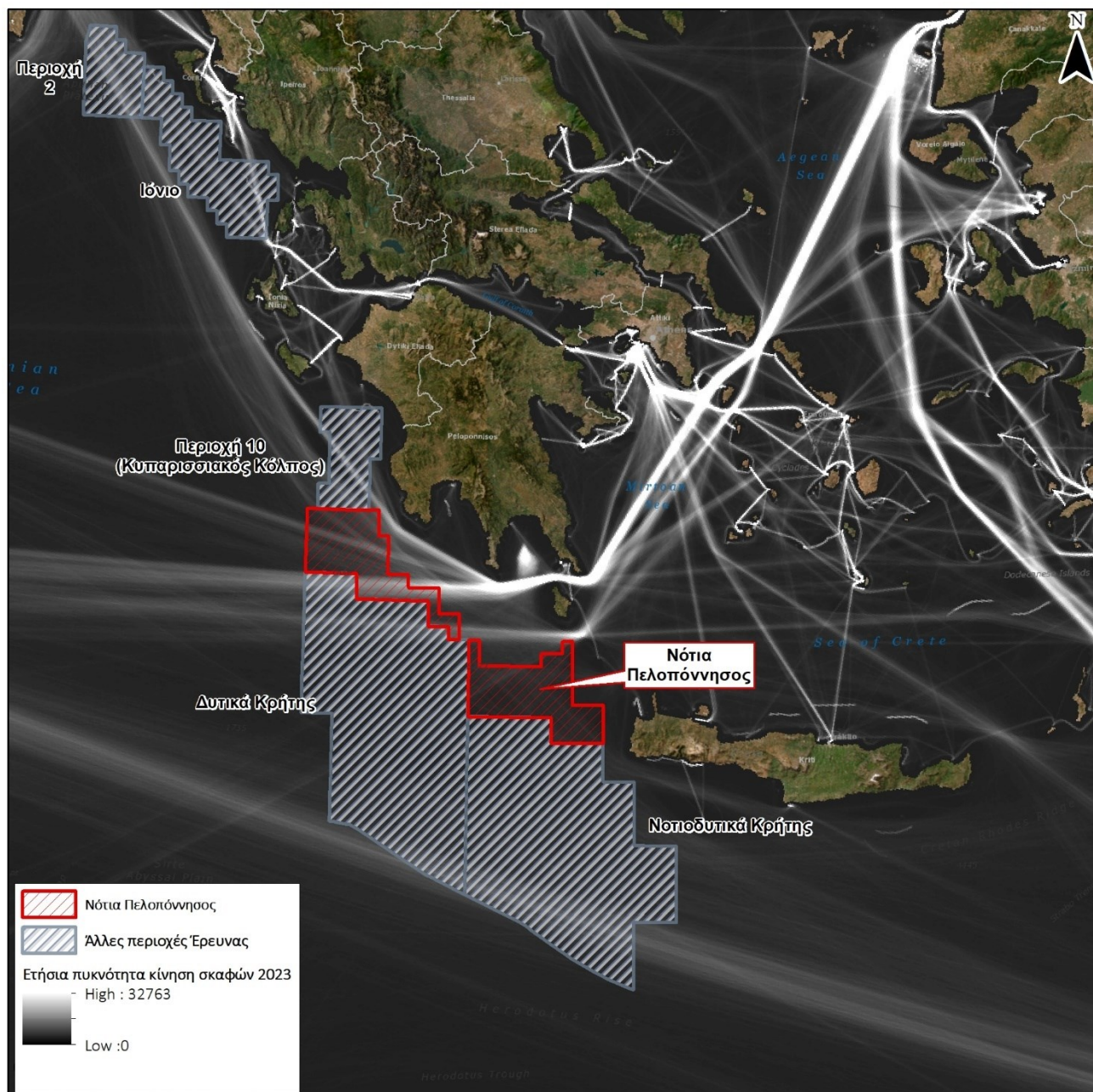
Στην Περιοχή του υπό μελέτη Προγράμματος εντοπίζονται 4 ακόμη περιοχές Έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Πρόκειται για τις Περιοχές «Ιόνιο», «Κυπαρισσιακός κόλπος», «Δυτικά» και «Νοτιοδυτικά της Κρήτης». Για τις οποίες η κατάσταση ερευνών έχει ως ακολούθως:

Τον Φεβρουάριο-Μάρτιο του 2022, τα ΕΛΠΕ διενήργησαν επιτυχώς σεισμικές καταγραφές στην Περιοχή 10 (Κυπαρισσιακός κόλπος) και στην περιοχή Ιόνιο σε εκπλήρωση σχετικών συμβατικών υποχρεώσεων τους.

Τον Ιούλιο του 2023 ολοκληρώθηκαν οι σεισμικές έρευνες στις περιοχές “Ιόνιο” και “Μπλοκ 10” (Κυπαρισσιακός κόλπος).

Το Φεβρουάριο του 2024 η κοινοπραξία των εταιρειών ExxonMobil – HELLENiQ ENERGY προχώρησε στην επόμενη φάση του σχεδίου για τον ακριβέστερο εντοπισμό πιθανών στόχων με κοιτάσματα φυσικού αερίου στις δύο θαλάσσιες παραχωρήσεις «Δυτικά» και «Νοτιοδυτικά της Κρήτης» ένα χρόνο ακριβώς μετά την ολοκλήρωση των δισδιάστατων (2D) σεισμικών ερευνών στις δύο περιοχές.

Επισημαίνεται ότι η περιοχή του Προγράμματος συνιστά σημαντικό δίαυλο ναυσιπλοΐας.

Εικόνα 5-1 Σημερινή κατάσταση θαλάσσιων ερευνών στην Ελλάδα

6 ΔΕΟΥΣΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (Προκαταρκτική)

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και την ΥΑ 170225/2014 για την Δέουσα εκτίμηση του εξεταζόμενου προγράμματος, προβλέπεται μια σειρά από διαδικαστικές και ουσιώδεις διασφαλίσεις οι οποίες στηρίζονται στην αρχή της προφύλαξης και εφαρμόζονται σε κάθε έργο ή πρόγραμμα που ενδέχεται να επηρεάσει σημαντικά τις περιοχές Natura 2000.

Στο πλαίσιο αυτό, η διαδικασία της δέουσας εκτίμησης έχει στόχο να εκτιμήσει τις πιθανές επιπτώσεις που δύναται να επιφέρει το εξεταζόμενο πρόγραμμα και οι οποίες ενδέχεται να είναι σημαντικές για την περιοχές Natura 2000 και να διαπιστώσει, αν μπορούν να αποκλειστούν οι αρνητικές συνέπειες για την ακεραιότητα των τόπων και ενδεχομένως να επιβάλει μέτρα μετριασμού του κινδύνου ή όρους σχεδιασμού με σκοπό την αποφυγή ή την ελαχιστοποίηση των δυσμενών επιπτώσεων έτσι ώστε να μην θίγεται η ακεραιότητά της περιοχής.

Για την εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι όλες οι ανθρωπογενείς δραστηριότητες προκαλούν μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον, οι οποίες ενδέχεται να οδηγήσουν σε “διαταραχές”, ανάλογα με το είδος των φυσικών, χημικών, βιολογικών ή άλλων παραγόντων που μεταβάλλονται. Ως “διαταραχή” ορίζεται κάθε γεγονός ή σειρά από γεγονότα που επηρεάζουν τη δομή, τις λειτουργίες του περιβάλλοντος, ακόμη και τη φέρουσα ικανότητα αυτού. Στη συνέχεια, οι διαταραχές δύναται να μετατραπούν σε επιπτώσεις, εξαρτώμενες από την ικανότητα ανάταξης του περιβάλλοντος που δρα ως τελικός αποδέκτης τους.

Ως περιβαλλοντική επίπτωση θεωρείται η οποιαδήποτε αλλαγή των περιβαλλοντικών συνθηκών του φυσικού ή ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, θετική ή αρνητική, η οποία μπορεί να προκληθεί από το πρόγραμμα. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις κάθε έργου ή προγράμματος είναι μοναδικές και εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες, όπως η δομή και η λειτουργία του, η τοπική υδρολογία, οι γεωμορφολογικοί περιορισμοί, το κλίμα και οι βασικές ιδιότητες της τοπικής βιοκοινότητας. Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και της βαρύτητάς τους ωστόσο, έχει άμεση σχέση με την κλίμακα και τη φύση του προγράμματος.

Επισημαίνεται ότι στην παρούσα γίνεται προκαταρκτική μόνο εκτίμηση επιπτώσεων. Η πλήρης και αναλυτική δέουσα εκτίμηση αξιολόγηση θα συνοδεύει τη ΜΠΕ του προγράμματος σύμφωνα με το άρθρο 10 του Ν. 4014/2011.

6.1 Προκαταρκτική εκτίμηση επιπτώσεων για τις περιοχές NATURA 2000

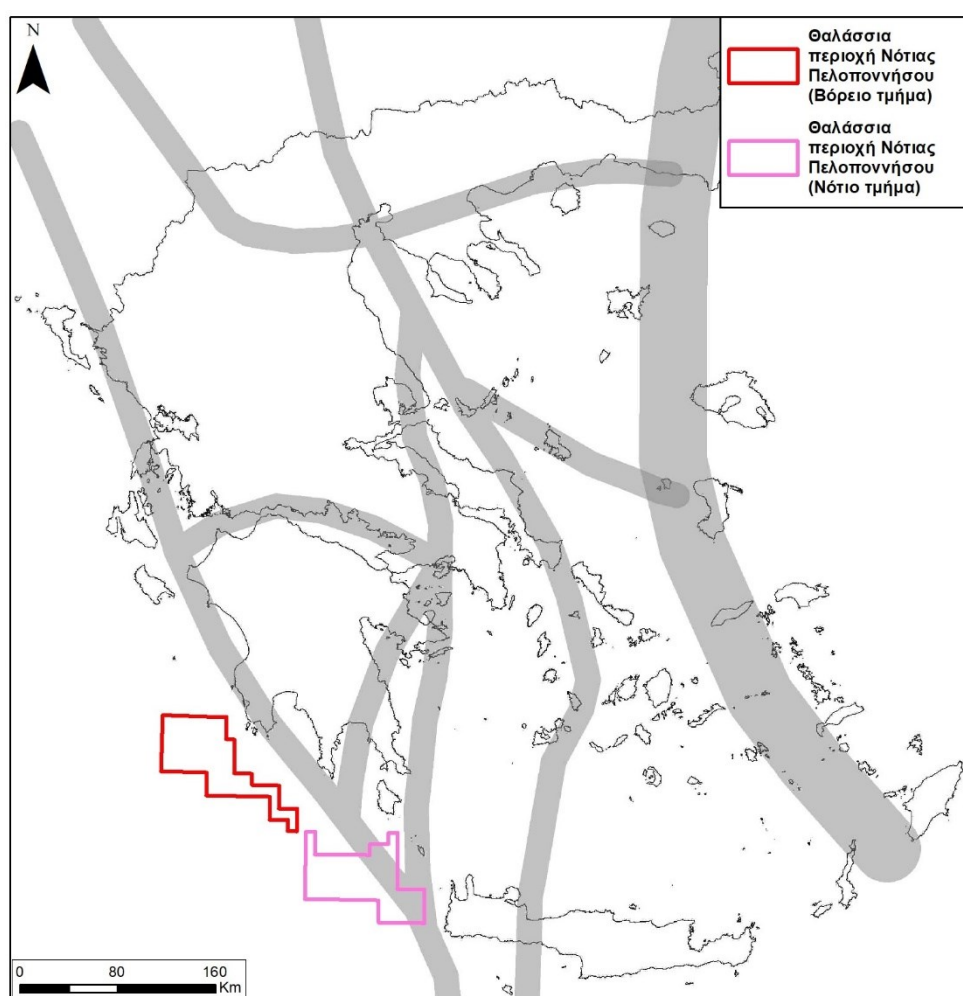
Τα δύο θαλάσσια οικόπεδα στα οποία προτείνεται να λάβει χώρα η εφαρμογή του Προγράμματος Έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος», βρίσκονται εντός της ευρύτερης θαλάσσιας περιοχής του Ιονίου Πελάγους και εκτός περιοχών του δικτύου Natura 2000.

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης θεωρήθηκε σκόπιμο να γίνει εκτίμηση των επιπτώσεων του εξεταζόμενου προγράμματος στα είδη πανίδας τα οποία δύναται να επηρεαστούν τόσο άμεσα όσο και έμμεσα από αυτό. Ειδικότερα η επιλογή των ειδών στηρίχτηκε στα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων (ΤΕΔ) των περιοχών του

δικτύου NATURA 2000 οι οποίες βρίσκονται σε ελάχιστη απόσταση 15 km από τα εξεταζόμενα οικόπεδα της Θαλάσσιας Περιοχής Νότιας Πελοποννήσου (Βόρειο και Νότιο τμήμα) καθώς και σε επιτόπιες καταγραφές οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια ερευνητικών προγραμμάτων σε γειτνιάζουσες θαλάσσιες περιοχές όπως αναλυτικά περιγράφεται στην ΜΠΕ.

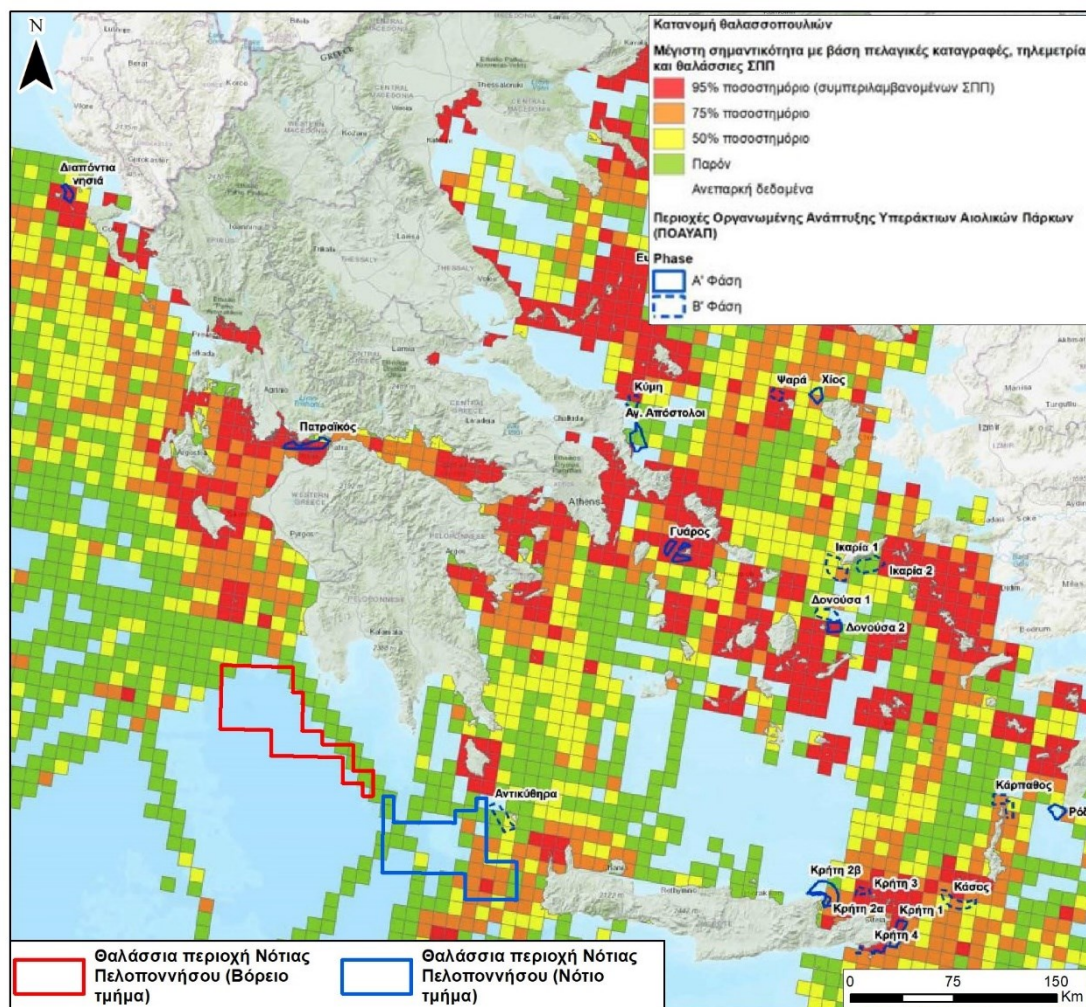
6.1.1 Ορνιθοπανίδα

Οι επιπτώσεις του υπό μελέτη προγράμματος αφορούν στα θαλασσοπούλια και τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς των ειδών ορνιθοπανίδας μιας και τμήμα του νότιου οικοπέδου βρίσκεται εντός κύριου μεταναστευτικού διαδρόμου σύμφωνα με δεδομένα της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας.

Εικόνα 6-1 Κύριοι μεταναστευτικοί διάδρομοι ορνιθοπανίδας στην Ελλάδα (Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία)

Επίσης με βάση στοιχεία της ΕΔΕΥΕΠ, τα εξεταζόμενα οικόπεδα και ιδιαίτερα το νότιο συνιστά οικολογικά σημαντική περιοχή για τα θαλασσοπούλια όπως παρουσιάζεται στην Εικόνα 6-2.

Εικόνα 6-2 Κατανομή θαλασσοπούλιων σε εθνικό επίπεδο (ΕΔΕΥΕΠ, 2023).

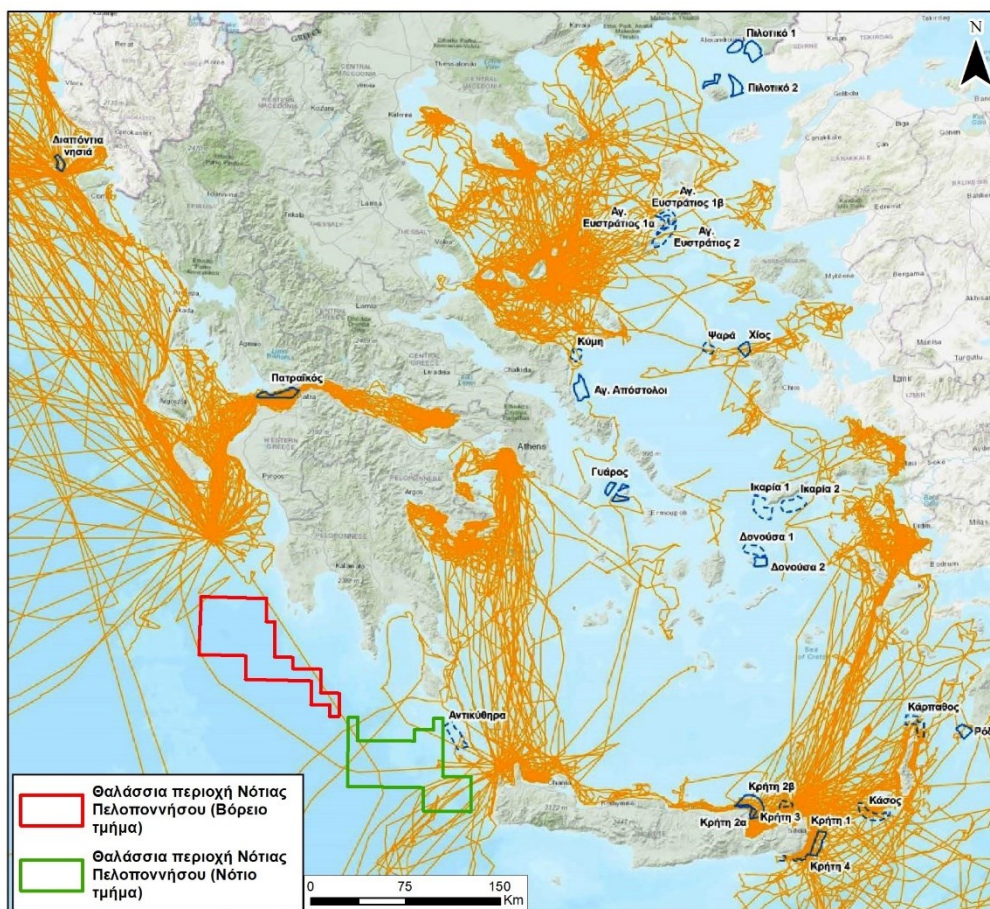
Συνεπώς όσον αφορά στα στοιχεία τα οποία αντλήθηκαν από τα ΤΕΔ, η εκτίμηση των επιπτώσεων του υπό μελέτη προγράμματος σε σχέση με τους στόχους διατήρησης της ορνιθοπανίδας των ΖΕΠ (ΦΕΚ 3118/Β/2023), πέραν από τα θαλασσοπούλια τα οποία εξετάστηκαν στο σύνολο των πληθυσμών με τους οποίους έχουν καταγραφεί στις εν λόγω περιοχές NATURA 2000 (μεταναστευτικός, διαχειμάζον, μόνιμος, αναπαραγωγικός), τα υπόλοιπα είδη εξετάστηκαν αποκλειστικά ως προς τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς τους. Αναφορικά με τις επιτόπιες καταγραφές που λήφθηκαν υπόψη αξιολογήθηκαν τα θαλασσοπούλια και τα είδη εκείνα τα οποία ήταν περαστικά ή εν δυνάμει μεταναστευτικά.

Οι κύριες επιπτώσεις που αναφέρονται είναι οι εξής:

1. Όχληση λόγω θορύβου
2. Όχληση λόγω μεταφοράς υλικών
3. Φωτορύπανση
4. Θαλάσσια ρύπανση
5. Ατυχηματική ρύπανση

Τα κύρια θαλασσοπούλια της χώρας μας που απαντώνται στην ΠΜ [αρτέμης, (κοινός) υδροβάτης, αιγαιόγλαρος, θαλασσοκόρακας, μύχος (της Μεσογείου), Ασημόγλαρος της Μεσογείου] καθώς και οι γλάροι έρχονται αντιμέτωποι με το σύνολο των προαναφερθέντων επιπτώσεων δίχως όμως αυτές να είναι σε θέση να επηρεάσουν αρνητικά στους στόχους διατήρησης που έχουν τεθεί για ορισμένα από αυτά. Η μόνη περίπτωση που κάτι τέτοιο ενδέχεται να συμβεί είναι στα πλαίσια της ατυχηματικής θαλάσσιας ρύπανσης μεγάλης έκτασης.

- Αξίζει να σημειωθεί πως ο αναπαραγωγικός πληθυσμός του αρτέμη (*Calonectris diomedea s. str.*) με βάση τηλεμετρικά δεδομένα παρουσιάζει καταγεγραμμένη δραστηριότητα στα εξεταζόμενα οικόπεδα όπως φαίνεται στην ακόλουθη εικόνα.

Εικόνα 6-3 Διαδρομές Αρτέμηδων σε πεδία τροφοληψίας με βάση δεδομένα τηλεμετρίας από 5 αναπαραγωγικές αποικίες (Στροφάδες, Διαπόντια, Γραμβούσα, Διονυσάδες και Σποράδες) και εν δυνάμει (ΕΔΕΥΕΠ, 2023)

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΔΕΥΕΠ, 2023, στην Ελλάδα το είδος αναπαράγεται στο Αιγαίο και το Ιόνιο Πέλαγος με τη μεγαλύτερη γνωστή αποικία να βρίσκεται στις νησίδες Στροφάδες, νότια της Ζακύνθου στο Ιόνιο Πέλαγος, με εκτιμώμενο αναπαραγωγικό πληθυσμό 5.550 ζεύγη (Karris et al. 2017). Άλλες μεγάλες αποικίες εμφανίζονται κυρίως στο νότιο, κεντρικό και ανατολικό Αιγαίο, αν και η αναπαραγωγή έχει επιβεβαιωθεί και στο βόρειο Αιγαίο (Fric et al. 2012). Η μόνη άλλη γνωστή περιοχή αναπαραγωγής στο Ιόνιο Πέλαγος είναι στα νησιά Διαπόντια στην Κέρκυρα Πρόκειται για πελαγικό είδος, που περνά τον περισσότερο χρόνο του στη θάλασσα και χρησιμοποιεί τη στεριά μόνο για την αναπαραγωγή του. Αναπαράγεται σε ακατοίκητες νησίδες

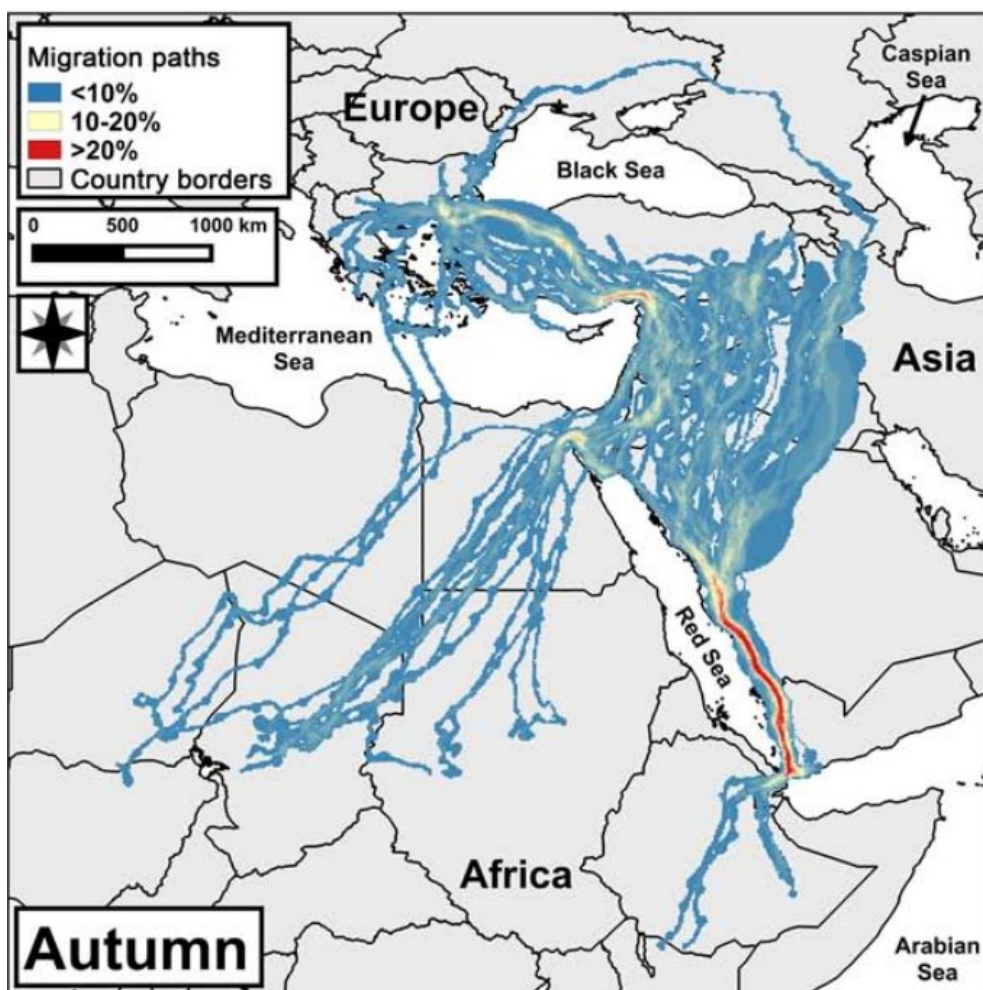
και παράκτια βράχια. Η επώαση ξεκινά συνήθως στις αρχές Ιουνίου και διαρκεί 49-56 μέρες. Το μέγεθος της αποικίας κυμαίνεται από 5 έως αρκετές χιλιάδες ζεύγη.

Λόγω της υψηλής κινητικότητάς τους και ανεξάρτητα από την κατανομή των αποικιών, μεγάλες συγκεντρώσεις στη θάλασσα που κυμαίνονται από αρκετές εκατοντάδες έως μερικές χιλιάδες άτομα έχουν καταγραφεί σε όλα τα κύρια αλιευτικά πεδία στο Αιγαίο και στο Ιόνιο Πέλαγος (Fric et al. 2012). Η διασπορά μετά την αναπαραγωγή συμβαίνει μεταξύ των μέσων Οκτωβρίου και των μέσων Νοεμβρίου, όταν τα πουλιά περνούν από το Γιβραλτάρ στον Ατλαντικό Ωκεανό, διαχειμάζοντας στα ανοικτά των ακτών της Νότιας Αμερικής και της Νότιας Αφρικής.

Το είδος τρέφεται κυρίως με ψάρια) και κεφαλόποδα κατά τη διάρκεια της μέρας και της νύχτας. Συχνά δημιουργεί μεγάλες ομάδες κατά την τροφοληψία του, ειδικά όταν η λεία του ωθείται προς την επιφάνεια της θάλασσας από άλλους θηρευτές, όπως δελφίνια και τόνους. Κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής, όταν οι διατροφικές του ανάγκες είναι μεγάλες, μπορεί να διανύσει πολύ μεγάλες αποστάσεις για να τραφεί.

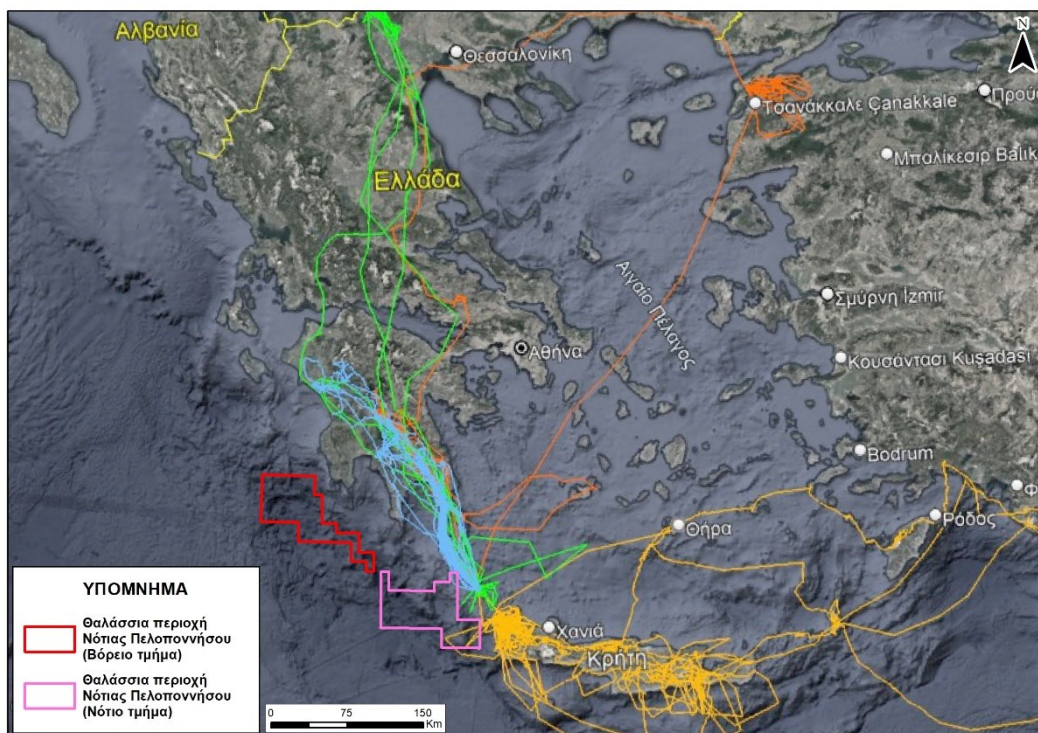
Οι μεταναστευτικοί πληθυσμοί πλην των θαλασσοπουλιών έρχονται αντιμέτωποι με τη φωτορύπανση και την όχληση λόγω θορύβου.

- Αναφορικά με τον **ασπροπάρη (*Neophron percnopterus*)** έρευνα των Buechley et al., 2018 έδειξε πως ο μεταναστευτικός διάδρομος εντός του νότιου θαλάσσιου οικοπέδου συνιστά μεταναστευτική στενωπό για το είδος (περίοδος τέλη Ιουλίου – αρχές Οκτωβρίου).

Εικόνα 6-4 Τηλεμετρικά δεδομένα των διαδρομών 45 ατόμων *Neophron percnopterus* (Buechley, et al, 2018).

Τέλος ιδιαίτερη μνεία δόθηκε στον **μαυροπετρίτη (*Falco eleonora*)** ο οποίος σύμφωνα με δεδομένα των ΤΕΔ εντοπίζεται με αναπαραγωγικό πληθυσμό στις ΖΕΠ GR3000012 «Νήσος Αντικύθηρα και νησίδες Πρασσονήσι, Λαγουβάρδος, Πλακουλήθρα και νησίδες Θυμωνιές», GR3000013 «Κύθηρα και γύρω νησίδες: Πρασσονήσι, Δραγονέρα, Αντιδραγονέρα, Αυγό, Καπέλλο, Κουφό και Φιδονήσι», GR4340017 «Χερσόνησος Γραμβούσας και νησίδες Ήμερη και Άγρια Γραμβούσα, Ποντικονήσι και θαλάσσια ζώνη». Όπως παρουσιάζεται από τηλεμετρικά στοιχεία η δράση του είδους έχει καταγραφεί στο παρελθόν στο νότιο οικόπεδο.

Εικόνα 6-5 Διαδρομές Μαυροπετρίτη από 6 άτομα με πομπούς που αναπαράχθηκαν στην περιοχή των Αντικυθήρων (ΕΔΕΥΕΠ, 2023)

Ο Μαυροπετρίτης επιλέγει το ελληνικό αρχιπέλαγος για να φωλιάσει κάθε χρόνο και να μεγαλώσει τα μικρά του. Εμφανίζεται από τον Απρίλιο – επιστρέφοντας από τις περιοχές διαχείμασής του στην Ανατολική Αφρική και ιδιαίτερα τη Μαδαγασκάρη – με τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα να βρίσκουν το ταίρι τους και να καταλαμβάνουν θέσεις φωλιάσματος, σχηματίζοντας χαλαρές αποικίες ήδη από τον Μάη. Εκείνη την περίοδο, εξαιτίας της χαμηλής διαθεσιμότητας τροφής (υπτάμενα έντομα) στις περιοχές φωλιάσματος, κυνηγά συνήθως σε μεγάλες αποστάσεις κατά τη διάρκεια της ημέρας και μόνον μερικά άτομα επιστρέφουν στις αποικίες τη νύχτα. Έτσι, στην αρχή της αναπαραγωγικής περιόδου Μαυροπετρίτες μπορεί να παρατηρηθούν και στην ηπειρωτική Ελλάδα ακόμη και σε ψηλά βουνά **μακριά από τις ακτές**.

Το είδος αναπαράγεται κατά αποικίες σε νησίδες και βραχώδεις ακτές. Φωλιάζει στα ελληνικά νησιά (κυρίως του Αιγαίου και γύρω από την Κρήτη, λιγότερο συχνά στο Ιόνιο) σε εσοχές γκρεμών αλλά και κάτω από θάμνους, βράχους και ασφαλείς νησίδες. Η ωτοκία του Μαυροπετρίτη αρχίζει με μεγάλη καθυστέρηση (τέλη Ιουλίου) σε σύγκριση με τα υπόλοιπα πουλιά του Βόρειου ημισφαιρίου, προκειμένου η περίοδος ανάπτυξης των νεοσσών να συμπίπτει με την κορύφωση της φθινοπωρινής μετανάστευσης των στρουθιομόρφων πουλιών προς την Αφρική ώστε να τα συμπεριλάβει στη διατροφή του (ΕΟΕ, 2015 & <http://www.lifefalcoeleonora.gr/>) Ακολουθώς παρατίθεται αναλυτικός πίνακας αξιολόγησης της πιθανότητας πρόκλησης σημαντικών επιπτώσεων στα είδη Ορνιθοπανίδας τα οποία περιλαμβάνονται στην Οδηγία 2009/147/ΕΚ καθώς και σε αυτά τα οποία προστατεύονται από Διεθνείς Συμβάσεις (Bern, Bonn, Cites).

6.1.2 Λοιπή (θαλάσσια) πανίδα

Ασπόνδυλα

Σύμφωνα με το ΤΕΔ της περιοχής του Δικτύου Natura με κωδικό GR4340024 «Θαλάσσια περιοχή Δυτικής και Νοτιοδυτικής Κρήτης», στα άλλα σημαντικά είδη περιλαμβάνεται ταχον που αφορά κοράλλια του γένους *Antipathes* sp. Ειδικότερα με βάση τους Bo et al., 2011 και Salomidi et al., 2022 τα είδη τα οποία αναμένεται να εντοπίζονται εντός των εξεταζόμενων θαλάσσιων οικοπέδων σε βάθη 516 έως 600 m και 367-634 m είναι τα *Antipathes dichotoma* και *Leiopathes glaberrima* αντίστοιχα. Η χωροθέτηση των εγκαταστάσεων του προγράμματος σε σημεία όπου ενδέχεται να απαντώνται κοραλλιογενείς σχηματισμοί θα έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια των εν λόγω ατόμων. Αξίζει να σημειωθεί πως στην εν λόγω προστατευόμενη περιοχή δεν έχουν τεθεί στόχοι διατήρησης για το προαναφερθέν ταχον με βάσει την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985 (ΦΕΚ 1807/Β/2023) «Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000».

Θαλάσσιες χελώνες

Οι θαλάσσιες χελώνες είναι ευαίσθητες σε θορύβους χαμηλής συχνότητας (προσεγγιστικά 100-1.000 Hz ενώ παρουσιάζουν μέγιστη ευαισθησία μεταξύ 200 και 400 Hz). Οι επιπτώσεις του υποθαλάσσιου θορύβου αφορούν πιθανότητα μόνιμης ή προσωρινής απώλειας ακοής, διαταραχές συμπεριφοράς, αλλαγή των μεταναστευτικών διαδρομών, αλλαγές στο μεταβολισμό (WWF). Ακόμα, λαμβάνοντας υπόψη πως τα συγκεκριμένα ζώα ανεβαίνουν συχνά στην επιφάνεια της θάλασσας αναμένεται να υπάρξει όχληση από την κίνηση των πλοίων λόγω της μεταφοράς υλικών και κίνδυνος τραυματισμού. Επίσης ο τεχνητός φωτισμός που θα αξιοποιείται στα πλαίσια του εν λόγω προγράμματος ενδέχεται να διαταράξει τα πρότυπα μετανάστευσης, την ικανότητα ανεύρεσης τροφής, πλεύσης και προσανατολισμού των θαλάσσιων χελωνών. Στις κύριες απειλές που αντιμετωπίζουν οι θαλάσσιες χελώνες περιλαμβάνεται η θαλάσσια ρύπανση (πετρελαιοκηλίδες, πλαστικά, μικροπλαστικά, κλπ) και η παρουσία βαρέων μετάλλων στα θαλάσσια οικοσυστήματα. Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης της *Caretta caretta* (ΦΕΚ 3678/Β/2021), το είδος και γενικότερα οι θαλάσσιες χελώνες είναι επιρρεπείς στην κατάποση πλαστικών γιατί τα εκλαμβάνουν ως μέδουσες που αποτελούν μέρος της διατροφής τους. Το γαστρεντερικό σύστημα των χελωνών δεν μπορεί να επεξεργαστεί το πλαστικό κάτι που οδηγεί σε αργό θάνατο. Επίσης, διάφορες μελέτες έχουν καταγράψει την παρουσία βαρέων μετάλλων και διαφόρων επιβλαβών χημικών ενώσεων στους ιστούς χελωνών μεσογειακών πληθυσμών. Τέλος, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι σεισμικές έρευνες για τον εντοπισμό κοιτασμάτων υδρογονανθράκων μπορεί να έχουν αντίκτυπο στις θαλάσσιες χελώνες. Επιπλέον οι εξέδρες εξόρυξης υδρογονανθράκων στην ανοικτή θάλασσα, εφόσον τελικά εγκατασταθούν, συνιστούν κίνδυνο πετρελαιοκηλίδας στις περιοχές του Ιονίου και του Λιβυκού πελάγους. Στις εξεταζόμενες ΕΖΔ – ΤΚΣ δεν έχουν τεθεί στόχοι διατήρησης στους πληθυσμούς θαλάσσιων χελωνών με βάσει την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985 (ΦΕΚ 1807/Β/2023) «Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000». Εξάιρεση αποτελεί ο πληθυσμός του είδους που δραστηριοποιείται στην **GR2550010** «Θαλάσσια περιοχή Νότιας Μεσσηνίας». Οι στόχοι που αφορούν στο θαλάσσιο ενδιαίτημα, ωφέλιμη έκταση παραλιών ωτοκίας, τη διατήρηση 30 αναπαραγωγικών ατόμων και τη διατήρηση 20 θηλυκών αναπαραγωγικών ατόμων δύναται να

επηρεαστούν σε περίπτωση που προκύψει ατυχηματική ρύπανση. Σε περίπτωση που η τελευταία επίπτωση λάβει χώρα, δύναται να επηρεαστεί αρνητικά και ο στόχος που έχει τεθεί και αφορά στη διατήρηση 55 φωλιών ανά έτος.

Με βάσει την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/18722/795 (ΦΕΚ 1091/Β/2023) «Τροποποίηση της υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/30339/982/31.03.2021 απόφασης του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Καθορισμός εθνικών στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων και ειδών ενωσιακού ενδιαφέροντος» (Β' 1375).» στην οποία έχουν καθοριστεί στόχοι διατήρησης **σε εθνικό επίπεδο** για φυσικούς τύπους οικοτόπων και είδη (Παραρτήματα Ι και ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), έχουν καθοριστεί στόχοι για την καρέτα (*Caretta caretta*) οι οποίοι δύναται να επηρεαστούν αρνητικά στην περίπτωση ατυχηματικής ρύπανσης.

Θαλάσσια θηλαστικά

Ο υποθαλάσσιος θόρυβος επιφέρει ένα ευρύ φάσμα αρνητικών επιδράσεων στα θαλάσσια θηλαστικά συμπεριλαμβανομένων των ήπιων μεταβολών της συμπεριφοράς τους, την πλήρη αποφυγή της επηρεασμένης περιοχής, την παρεμπόδιση της επικοινωνίας τους η οποία βασίζεται σε ακουστικά σήματα και σε μερικές περιπτώσεις την πρόκληση σοβαρής σωματικής βλάβης ή και θανάτου. Ειδικότερα η εν λόγω επίπτωση περιλαμβάνεται στις βασικές απειλές του σταχτοδέλφινου (*Grampus griseus*) και του ρινοδέλφινου (*Tursiops truncatus*).

Παράλληλα, ζιφιοί και φουσητήρες παρουσιάζουν ιδιαίτερη ευαισθησία στους θορύβους, καθώς δύναται να εγκαταλείψουν περιοχές αναπαραγωγής ή πεδία τροφοληψίας ακόμα και να χάσουν την ακοή τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο μαζικός εκβρασμός τουλάχιστον 20 ζιφιών (*Ziphius cavirostris*) το Μάιο του 1996, στις ακτές του Κυπαρισσιακού Κόλπου, και άλλων 10 στα νησιά του Ιονίου, τον Οκτώβριο του 1997. Αιτία ήταν οι εξαιρετικά δυνατοί ήχοι μέσης και χαμηλής συχνότητας που παράχθηκαν από στρατιωτικά ηχοβολιστικά (σόναρ) κατά τη διάρκεια ασκήσεων του ΝΑΤΟ, που έλαβαν χώρα στο Ιόνιο Πέλαγος εκείνη την περίοδο. Παρόμοιος εκβρασμός ζιφιών συνέβη και το Νοέμβριο του 2011, όπου 9 ζώα εντοπίστηκαν στις ακτές της Κέρκυρας και 2 στις απέναντι ιταλικές ακτές. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα των νεκροψιών, η αιτία του μαζικού εκβρασμού ήταν η ηχορύπανση από ήχους εξαιρετικά υψηλής έντασης.

Τα πτερυγίοποδα όπως η μεσογειακή φώκια, παρουσιάζουν ευαισθησία στον θόρυβο μιας και η ακουστική επικοινωνία τόσο στο νερό όσο και στον αέρα παίζει σημαντικό ρόλο για αυτά. Ειδικότερα κατά τη φάση της αναπαραγωγής η ηχητική επικοινωνία μητέρας και νεογέννητου (ειδικά τις πρώτες εβδομάδες μετά τη γέννα), παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην επιτυχία της γαλουχίας και της επιβίωσης των απογόνων (Σχέδιο Δράσης, ΦΕΚ 5100/Β/2024).

Στην επιφάνεια της θάλασσας αναμένεται να υπάρξει όχληση από την κίνηση των πλοίων λόγω της μεταφοράς υλικών για τα είδη θηλαστικών που δύναται να δραστηριοποιούνται στα υπό μελέτη θαλάσσια οικοπέδα. Ειδικότερα, η όχληση από την έντονη θαλάσσια κυκλοφορία καθώς και οι συγκρούσεις με μεγάλα σκάφη περιλαμβάνεται στις κύριες απειλές που αντιμετωπίζει ο φουσητήρας (*Physeter macrocephalus*).

Ο τεχνητός φωτισμός ενδέχεται να διαταράξει τα πρότυπα μετανάστευσης και τροφοληψίας, την ικανότητα προσανατολισμού καθώς και να προκαλέσει αλλαγές της συμπεριφοράς των θαλάσσιων θηλαστικών.

Τέλος, τα περισσότερα θηλαστικά της ΠΜ δύναται να υπόκεινται στις επιπτώσεις από τη θαλάσσια ρύπανση. Ειδικότερα, στις βασικές απειλές του σταχτοδέλφινου (*Grampus griseus*) και του ρινοδέλφινου (*Tursiops truncatus*) περιλαμβάνεται η χημική και η πλαστική ρύπανση. Αποτέλεσμα των εν λόγω επιπτώσεων είναι η δημιουργία ασυνήθιστων κύστεων στα ζωνοδέλφια (*Stenella coeruleoalba*) που πιθανώς εμποδίζουν την

ωορρηξία και σχετίζονται με τα υψηλά επίπεδα πολυχλωροδιφαινυλίων (PCBs). Μεταξύ των απειλών του ζιφίου (*Ziphius cavirostris*) είναι η κατάποση στερεών απορριμμάτων. Επίσης αναφορικά με το πτερυγιόποδο *Monachus monachus*, η θαλάσσια ρύπανση από πετρελαιοκηλίδες ενδέχεται να οδηγήσει σε άμεσες συνέπειες όπως είναι η απώλεια του βιοτόπου του και η δημιουργία προβλημάτων στη φυσιολογία του και σε έμμεσες όπως είναι οι μακροχρόνιες επιπτώσεις στον πληθυσμό του σύμφωνα με το σχέδιο δράσης.

Στις εξεταζόμενες ΕΖΔ – ΤΚΣ δεν έχουν τεθεί στόχοι διατήρησης στους πληθυσμούς θαλάσσιων θηλαστικών με βάσει την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985 (ΦΕΚ 1807/Β/2023) «Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000».

Ωστόσο, με βάσει την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/18722/795 (ΦΕΚ 1091/Β/2023) «Τροποποίηση της υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/ 30339/982/31.03.2021 απόφασης του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Καθορισμός εθνικών στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων και ειδών ενωσιακού ενδιαφέροντος» (Β' 1375).» στην οποία έχουν καθοριστεί στόχοι διατήρησης σε **εθνικό επίπεδο** για φυσικούς τύπους οικοτόπων και είδη (Παραρτήματα Ι και ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), έχουν καθοριστεί στόχοι για την Μεσογειακή Φώκια (*Monachus monachus*) οι οποίοι δύναται να επηρεαστούν αρνητικά στην περίπτωση ατυχηματικής ρύπανσης, καθώς μια πιθανή πετρελαιοκηλίδα αναμένεται να επηρεάσει εντονότερα τις φώκιες που εξαρτώνται άμεσα από την καλή ποιότητα των υδάτων (WWF).

Παρακάτω παρουσιάζεται ο συγκεντρωτικός πίνακας εκτίμησης των πιθανών σημαντικών επιπτώσεων στα είδη τα οποία περιλαμβάνονται στην Οδηγία 92/43/ΕΟΚ και σε αυτά τα οποία προστατεύονται από Διεθνείς Συμβάσεις (Bern, Bonn, Cites, ACCOBAMS, CBD- Convention on Biological Diversity).

Οι δυνητικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του υπό μελέτη προγράμματος αναφέρονται ακολούθως:

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται οι δυνητικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του εξεταζόμενου προγράμματος στο προστατευτέο αντικείμενο των περιοχών NATURA. Η σχετική εκτίμηση έγινε σε σχέση με τις προβλεπόμενες εκτάσεις επέμβασης και τις επικρατούσες περιβαλλοντικές συνθήκες των προστατευόμενων περιοχών, με έμφαση στα προστατευτέα αντικείμενα, την οικολογική ακεραιότητά τους και την γενικότερη συνοχή του δικτύου Natura 2000.

Μέσω της εξέτασης των δεικτών αυτών μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα ως προς τα κάτωθι, όπως απαιτείται από την ΥΑ 170225/2014, ως προς τις επιπτώσεις και κατά πόσο αυτές:

- Προκαλούν καθυστέρηση ή διακοπή της προόδου επίτευξης των στόχων διατήρησης της οικείας περιοχής Natura 2000.
- Αναμένεται να μειώσουν το μέγεθος του πληθυσμού των ειδών ή να επηρεάσουν τον βαθμό διατήρησης των βιοτόπων τους ή να τους κατακερματίσουν ή να επηρεάσουν την ισορροπία μεταξύ ειδών ή να επηρεάσουν το βαθμό απομόνωσής τους.
- Αναμένεται να προξενήσουν αλλαγές σε ζωτικής σημασίας παραμέτρους εντός της περιοχής Natura 2000.
- Αναμένεται να αλληλεπιδράσουν με προβλεπόμενες ή αναμενόμενες φυσικές αλλαγές.

Όσον αφορά στην εκτίμηση του προστατευτέου αντικειμένου των ΕΖΔ και ΤΚΣ όπως προαναφέρθηκε, αυτή αφορά στα θαλάσσια είδη λουπής πανίδας ενώ σχετικά με τις ΖΕΠ αυτή αφορά στο σύνολο των θαλασσοπουλιών και τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς ορνιθοπανίδας.

Οι ευαισθησίες των άλλων σημαντικών ειδών ενδιαφέροντος (Ενότητα 3.3 του ΤΕΔ) λαμβάνονται υπόψη για την πρόταση καλών πρακτικών για την προστασία τους.

6.1.3 Εκτίμηση επιπτώσεων του προστατευτέου αντικειμένου των περιοχών Natura 2000

Ο Πίνακας 6-1 παρουσιάζει την εκτίμηση των δυνητικών επιπτώσεων του εξεταζόμενου προγράμματος (α) στους στόχους διατήρησης οι οποίοι έχουν τεθεί για τα είδη ορνιθοπανίδας των ΖΕΠ (GR3000012, GR3000013, GR3000019, GR4340017), όπως προσδιορίστηκαν ανωτέρω και (β) σε είδη που καταγράφηκαν στα πλαίσια εργασιών πεδίου που πραγματοποιήθηκαν σε γειτνιάζουσες θαλάσσιες περιοχές.

Ο

Πίνακας 6-2 παρουσιάζει την εκτίμηση των δυνητικών επιπτώσεων του εξεταζόμενου προγράμματος (α) στους στόχους διατήρησης οι οποίοι έχουν τεθεί για τα σημαντικά είδη των ΕΖΔ (GR3000008, GR2550003, GR4340001) και των ΤΚΣ (GR2550010, GR4340024) και (β) στα είδη θαλάσσιας πανίδας που καταγράφηκαν στα πλαίσια εργασιών πεδίου που πραγματοποιήθηκαν σε γειτνιάζουσες θαλάσσιες περιοχές.

Πίνακας 6-1 Δυνητικές επιπτώσεις εξεταζόμενου προγράμματος στην ορνιθοπανίδα

Επιτόπιες καταγραφές (ΕΚ)	Αριθμός παρατηρήσε ων (ΕΚ)	ΖΕΠ ≤15km	Πληθυσμός	Ευαίσθητα είδη ορνιθοπανίδας	Κοινή ονομασία	Στόχοι Διατήρησης	Όχληση λόγω θορύβου	Πιθανές επιπτώσεις			
								Όχληση λόγω μεταφο- ράς υλικών	Φωτο- ρύπανση	Θαλάσσια	Ρύπανση Ατυχηματική
		GR3000012	r	<i>Calonectris diomedea s. str.</i>	Αρτέμης	ΑΔ	X	X		X	X
		GR3000012	r	<i>Hydrobates pelagicus</i>	(Κοινός) Υδροβάτης	ΑΔ				X	X
		GR3000012	c	<i>Larus audouinii</i>	Αιγαιόγλαρος	ΑΔ	X	X	X	X	X
		GR3000012	w	<i>Larus audouinii</i>	Αιγαιόγλαρος	ΑΔ	X	X	X	X	X
		GR3000012	p	<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	Θαλασσοκόρακας	Διατήρηση 25 ζευγάρια					X
		GR3000012	c	<i>Puffinus yelkouan</i>	Μύχος (της Μεσογείου)	ΑΔ	X	X	X	X	X
		GR3000012	r	<i>Puffinus yelkouan</i>	Μύχος (της Μεσογείου)	ΑΔ	X	X		X	X
		GR3000013	r	<i>Calonectris diomedea s. str.</i>	Αρτέμης	Διατήρηση 30 ζευγάρια					X
		GR3000013	c	<i>Hydrobates pelagicus</i>	(Κοινός) Υδροβάτης	ΑΔ	X	X	X	X	X
		GR3000013	r	<i>Larus audouinii</i>	Αιγαιόγλαρος	Επίτευξη 38 ζευγάρια					X
		GR3000013	p	<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	Θαλασσοκόρακας	Διατήρηση 45 άτομα					X
		GR3000013	r	<i>Puffinus yelkouan</i>	Μύχος (της Μεσογείου)	ΑΔ	X	X		X	X
		GR3000013	c	<i>Puffinus yelkouan</i>	Μύχος (της Μεσογείου)	ΑΔ	X	X	X	X	X
		GR3000019	r	<i>Calonectris diomedea s. str.</i>	Αρτέμης	Διατήρηση 30 ζευγάρια					X
		GR3000019	c	<i>Calonectris diomedea s. str.</i>	Αρτέμης	ΑΔ	X	X	X	X	X
		GR3000019	r	<i>Larus audouinii</i>	Αιγαιόγλαρος	Επίτευξη 38 ζευγάρια					X
		GR3000019	p	<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	Θαλασσοκόρακας	Διατήρηση 45 άτομα					X
		GR4340017	r	<i>Calonectris diomedea s. str.</i>	Αρτέμης	Διατήρηση 535 ζευγάρια					X

Επιτόπιες καταγραφές (ΕΚ)	Αριθμός παρατηρήσε ων (ΕΚ)	ΖΕΠ ≤15km	Πληθυσμός	Ευαίσθητα είδη ορνιθοπανίδας	Κοινή ονομασία	Στόχοι Διατήρησης	Όχληση λόγω θορύβου	Πιθανές επιπτώσεις			
								Όχληση λόγω μεταφο- ράς υλικών	Φωτο- ρύπανση	Θαλάσσια	Ρύπανση Ατυχηματική
		GR4340017	c	<i>Calonectris diomedea s. str.</i>	Αρτέμης	ΑΔ	X	X	X	X	X
		GR4340017	p	<i>Phalacrocorax aristotelis desmarestii</i>	Θαλασσοκόρακας	ΑΔ	X	X		X	X
		GR4340017	c	<i>Puffinus yelkouan</i>	Μύχος (της Μεσογείου)	ΑΔ	X	X	X	X	X
		GR3000012	c	<i>Accipiter brevipes</i>	(Κοινό) Σαΐνι		X		X		
		GR3000012	c	<i>Actitis hypoleucos</i>	Ακτίτης	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Apus apus</i>	(Κοινή) Σταχτάρα	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Aquila heliaca</i>	(Ανατολικός) Βασιλαετός	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	w	<i>Buteo buteo</i>	(Κοινή) Γερακίνα	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Buteo buteo</i>	(Κοινή) Γερακίνα	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Buteo rufinus</i>	Αετογερακίνα		X		X		
		GR3000012	c	<i>Ciconia nigra</i>	Μαύρος Πελαργός	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Circaetus gallicus</i>	Φιδαιετός	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος	Διατήρηση 470 άτομα	X		X		
		GR3000012	c	<i>Circus macrourus</i>	Στεπόκιρκος		X		X		
		GR3000012	c	<i>Circus pygargus</i>	Λιβαδόκιρκος	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Clanga pomarina</i>	Κραυγαετός	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Coturnix coturnix</i>	(Κοινό) Ορτύκι	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Cuculus canorus</i>	(Ευρωπαϊκός) Κούκος		X		X		
		GR3000012	c	<i>Delichon urbicum (urbica)</i>	Λευκοχελίδονο	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	r	<i>Falco eleonora</i>	Μαυροπετρίτης	Επίτευξη 1006 ζευγάρια					
		GR3000012	c	<i>Falco naumanni</i>	(Ευρωπαϊκό) Κιρκινέζι	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Falco vespertinus</i>	(Ευρωπαϊκό) Μαυροκιρκινέζο		X		X		
		GR3000012	c	<i>Ficedula albicollis</i>	Κρικομυγοχάφτης	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Gallinago gallinago</i>	(Κοινό) Μπεκατσίνι		X		X		

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗ
ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΟΤΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ – ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΙΔΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Επιτόπιες καταγραφές (ΕΚ)	Αριθμός παρατηρήσε ων (ΕΚ)	ΖΕΠ ≤15km	Πληθυσμός	Ευαίσθητα είδη ορνιθοπανίδας	Κοινή ονομασία	Στόχοι Διατήρησης	Όχληση λόγω θορύβου	Πιθανές επιπτώσεις			
								Όχληση λόγω μεταφο- ράς υλικών	Φωτο- ρύπανση	Θαλάσσια	Ρύπανση Ατυχηματική
		GR3000012	c	<i>Gyps fulvus</i>	Όρνιο	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Hieraetus fasciatus</i> (<i>Aquila fasciata</i>)	Σπιζαετός	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Hieraetus pennatus</i> (<i>Aquila pennata</i>)	Γερακαετός	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Hirundo rustica</i>	Σταβλοχελίδονο	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Jynx torquilla</i>	Στραβολαίμης	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Merops apiaster</i>	(Ευρωπαϊκός) Μελισσοφάγος	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Milvus migrans</i>	Τσίφτης	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Motacilla flava</i>	Κιτρινοσουσουράδα	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Oriolus oriolus</i>	(Ευρωπαϊκός) Συκοφάγος	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Passer hispaniolensis</i>	Χωραφοσπουργίτης		X		X		
		GR3000012	c	<i>Pernis apivorus</i>	(Ευρωπαϊκός) Σφηκιάρης	Διατήρηση 2400 άτομα					
		GR3000012	w	<i>Podiceps cristatus</i>	Σκουφοβουτηχτάρι	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	w	<i>Podiceps nigricollis</i>	Μαυροβουτηχτάρι	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Riparia riparia</i>	Οχθοχελίδονο	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Streptopelia turtur</i>	(Ευρωπαϊκό) τρυγόνι	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	c	<i>Tachymarptis melba</i>	Βουνοσταχτάρα	ΑΔ	X		X		
		GR3000012	μ4/μ3	<i>Oenanthe isabellina</i>	Αμμοπετρόκλης		X		X		
		GR3000013	c	<i>Accipiter brevipes</i>	(Κοινό) Σαΐνι	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Alauda arvensis</i>	(Κοινή) Σιταρήθρα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκυόνη	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	w	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκυόνη	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Anthus campestris</i>	Ωχροκελάδα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Apus apus</i>	(Κοινή) Σταχτάρα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	w	<i>Aquila heliaca</i>	(Ανατολικός) Βασιλαετός	ΑΔ	X		X		

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗ
ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΟΤΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ – ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΙΔΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Επιτόπιες καταγραφές (ΕΚ)	Αριθμός παρατηρήσε ων (ΕΚ)	ΖΕΠ ≤15km	Πληθυσμός	Ευαίσθητα είδη ορνιθοπανίδας	Κοινή ονομασία	Στόχοι Διατήρησης	Όχληση λόγω θορύβου	Πιθανές επιπτώσεις			
								Όχληση λόγω μεταφο- ράς υλικών	Φωτο- ρύπανση	Θαλάσσια	Ρύπανση Ατυχηματική
		GR3000013	c	<i>Aquila heliaca</i>	(Ανατολικός) Βασιλαετός	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	w	<i>Ardea cinerea</i>	Σταχτοτσικνιάς	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Ardea cinerea</i>	Σταχτοτσικνιάς	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικνιάς		X		X		
		GR3000013	c	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς		X		X		
		GR3000013	c	<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπαπια	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Burhinus oedicnemus</i>	(Ευρωπαϊκή) Πετροτουρλίδα		X		X		
		GR3000013	c	<i>Buteo buteo</i>	(Κοινή) Γερακίνα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Buteo rufinus</i>	Αετογερακίνα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Calandrella brachydactyla</i>	(Ευρωπαϊκή) Μικρογαλιάντρα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Ciconia ciconia</i>	Λευκός Πελαργός		X	X	X		
		GR3000013	c	<i>Circaetus gallicus</i>	Κιρκαιετός	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Circus macrourus</i>	Στεπόκιρκος	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Circus pygargus</i>	Λιβαδόκιρκος	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Clanga pomarina</i>	Κραυγαιετός	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Coracias garrulus</i>	(Ευρωπαϊκή) Χαλκοκουρούνα		X		X		
		GR3000013	c	<i>Coturnix coturnix</i>	(Κοινό) Ορτύκι	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Crex crex</i>	Ορτυκομάννα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Emberiza hortulana</i>	Βλαχοτσιχλόνο		X		X		
		GR3000013	r	<i>Falco eleonora</i>	Μαυροπετρίτης	Διατήρηση 32 ζευγάρια					
		GR3000013	c	<i>Falco naumanni</i>	(Ευρωπαϊκό) Κικινιέζι	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Ficedula albicollis</i>	Κρικομυγοχάφτης	ΑΔ	X		X		

Επιτόπιες καταγραφές (ΕΚ)	Αριθμός παρατηρήσε ων (ΕΚ)	ΖΕΠ ≤15km	Πληθυσμός	Ευαίσθητα είδη ορνιθοπανίδας	Κοινή ονομασία	Στόχοι Διατήρησης	Όχληση λόγω θορύβου	Πιθανές επιπτώσεις			
								Όχληση λόγω μεταφο- ράς υλικών	Φωτο- ρύπανση	Θαλάσσια	Ρύπανση Ατυχηματική
		GR3000013	c	<i>Ficedula parva</i>	Νανομυγοχάφτης	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Gyps fulvus</i>	Όρνιο	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Hieraetus fasciatus</i> (<i>Aquila fasciata</i>)	Σπιζαετός	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Hieraetus pennatus</i> (<i>Aquila pennata</i>)	Γερακαετός	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Hippolais olivetorum</i>	Λιοστριτίδα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Hirundo rustica</i>	Σταβλοχελίδονο	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Ixobrychus minutus</i>	(Ευρωπαϊκός) Μικροσκοκινιάς		X		X		
		GR3000013	c	<i>Jynx torquilla</i>	Στραβολαίμης	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Lanius minor</i>	Σταχτοκεφαλός	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	w	<i>Lullula arborea</i>	Δενδροσταρήθρα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Merops apiaster</i>	(Ευρωπαϊκός) Μελισσοφάγος	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Milvus migrans</i>	Τσίφτης	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Neophron percnopterus</i>	Ασπροπάρης	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Nycticorax nycticorax</i>	(Κοινός) Νυχτοκόρακας		X		X		
		GR3000013	c	<i>Pernis apivorus</i>	(Ευρωπαϊκός) Σφηκιάρης	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	w	<i>Podiceps cristatus</i>	Σκουφοβουτηχτάρι	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	w	<i>Podiceps nigricollis</i>	Μαυροβουτηχτάρι	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Riparia riparia</i>	Οχθοχελίδονο	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Spatula querquedula</i>	(Ευρωπαϊκή) Σαρσέλα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Streptopelia turtur</i>	(Ευρωπαϊκό) τρυγόνι	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	c	<i>Sylvia rueppelli</i>	Αιγαιοσταυροβάκος		X		X		
		GR3000013	c	<i>Tachymarptis melba</i>	Βουνοσταχτάρα	ΑΔ	X		X		
		GR3000013	w	<i>Thalasseus sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο		X	X	X	X	X
		GR3000013	c	<i>Thalasseus sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο		X	X	X	X	X

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ ΣΤΗ
ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ ΝΟΤΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ – ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΙΔΙΚΗ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Επιτόπιες καταγραφές (ΕΚ)	Αριθμός παρατηρήσε ων (ΕΚ)	ΖΕΠ ≤15km	Πληθυσμός	Ευαίσθητα είδη ορνιθοπανίδας	Κοινή ονομασία	Στόχοι Διατήρησης	Όχληση λόγω θορύβου	Πιθανές επιπτώσεις			Ατυχηματική
								Όχληση λόγω μεταφο- ράς υλικών	Φωτο- ρύπανση	Θαλάσσια	
		GR3000013		<i>Columba palumbus palumbus</i>	(Κοινή) Φάσσα		X		X		
		GR4340017	c	<i>Aquila chrysaetos</i>	Χρυσαετός	ΑΔ					
		GR4340017	c	<i>Charadrius alexandrinus</i>	Θαλασσοσφυριχτής	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	c	<i>Crex crex</i>	Ορτυκομάνα	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	c	<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	r	<i>Falco eleonora</i>	Μαυροπετρίτης	Διατήρηση 70 ζευγάρια					
		GR4340017	c	<i>Gypaetus barbatus</i>	Γυπαετός	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	c	<i>Hieraetus fasciatus (Aquila fasciata)</i>	Σπιζαετός	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	c	<i>Hirundo rustica</i>	Σταβλοχελίδονο	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	c	<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	c	<i>Motacilla flava</i>	Κιτρινοσουσουράδα	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	c	<i>Plegadis falcinellus</i>	(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	w	<i>Podiceps cristatus</i>	Σκουφοβουτηχτάρι	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	w	<i>Podiceps nigricollis</i>	Μαυροβουτηχτάρι	ΑΔ	X		X		
		GR4340017	c	<i>Tachymarptis melba</i>	Βουνοσταχτάρα	ΑΔ	X		X		
NAI	88			<i>Larus michahellis</i>	Ασημόγλαρος της Κασπίας		X	X	X	X	X
NAI	50			<i>Larus/ichthyaetus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος γλάρος		X	X	X	X	X
NAI	3			<i>Larus fuscus</i>	Μελανόγλαρος		X	X	X	X	X
NAI	2			<i>Larus canus</i>	Θυελλόγλαρος		X	X	X	X	X
NAI	1			<i>Rissa tridactyla</i>	Τριδάκτυλος Γλάρος		X	X	X	X	X
NAI	1			<i>Pandion haliaetus</i>	Ψαραετός		X		X		
NAI	1			<i>Bubulcus ibis</i>	Γελαδάρης		X		X		
NAI	1			<i>Asio otus</i>	Νανόμπουφος		X		X		
NAI	1			<i>Asio flammeus</i>	Βαλτόμπουφος		X		X		

Επιτόπιες καταγραφές (ΕΚ)	Αριθμός παρατηρήσεων (ΕΚ)	ΖΕΠ ≤15km	Πληθυσμός	Ευαίσθητα είδη ορνιθοπανίδας	Κοινή ονομασία	Στόχοι Διατήρησης	Όχληση λόγω θορύβου	Πιθανές επιπτώσεις			
								Όχληση λόγω μεταφοράς υλικών	Φωτο-ρύπανση	Θαλάσσια	Ατυχηματική
NAI	12			<i>Phylloscopus collybita</i>	Δεντροφυλλοσκόπος		X		X		
NAI	65			<i>Phoenicurus ochruros</i>	Καρβουνιάρης		X		X		
NAI	18			<i>Erithacus rubecula</i>	Κοκκινολαΐμης		X		X		
NAI	1			<i>Muscicapa striata</i>	Σταχτομυγοχάφτης		X		X		
NAI	5			<i>Sylvia atricapilla</i>	Μαυροσκούφης		X		X		
NAI	13			<i>Turdus philomelos</i>	(Κοινή) Τσίχλα		X		X		
NAI	18			<i>Motacilla alba</i>	Λευκοσουσουράδα		X		X		
NAI	12			<i>Motacilla alba alba</i>	Λευκοσουσουράδα		X		X		
NAI	1			<i>Motacilla cinerea</i>	Σταχτοσουσουράδα		X		X		
NAI	2			<i>Anthus pratensis</i>	Λιβαδοκελάδα		X		X		
NAI	1			<i>Emberiza calandra</i>	Τσιφτάς		X		X		
NAI	2			<i>Serinus serinus</i>	Σκαρθάκι		X		X		
NAI	6			<i>Chloris chloris</i>	(Ευρωπαϊκός) Φλώρος		X		X		
NAI	2			<i>Fringilla coelebs</i>	(Κοινός) Σπίνος		X		X		
NAI	7			<i>Sturnus vulgaris</i>	(Ευρωπαϊκό) Ψαρόνι		X		X		
NAI	1			<i>Troglodytes troglodytes</i>	(Ευρωπαϊκός) Τρυποφράχτης		X		X		
NAI	6			<i>Accipiter nisus</i>	(Κοινό) Ξεφτέρι		X		X		
NAI	1			<i>Falco columbarius</i>	Νανογέρακο		X		X		
NAI	1			<i>Gallinula chloropus</i>	(Κοινή) Νερόκοτα		X		X		
NAI	1			<i>Upupa epops</i>	Τσαλαπετεινός		X		X		
NAI	4			<i>Pluvialis apricaria</i>	(Ευρωπαϊκό) Βροχοπούλι		X		X		
				<i>Phylloscopus trochilus</i> ²	Θαμνοφυλλοσκόπος		X		X		
Υπόμνημα:											

² πιθανή παρουσία μιας και είναι περαστικό κατά τη μετανάστευση (Ευρωπαϊκό αποθετήριο Δεδομένων)

Επιτόπιες καταγραφές (ΕΚ)	Αριθμός παρατηρήσε ων (ΕΚ)	ΖΕΠ ≤15km	Πληθυσμός	Ευαίσθητα είδη ορνιθοπανίδας	Κοινή ονομασία	Στόχοι Διατήρησης	Όχληση λόγω θορύβου	Πιθανές επιπτώσεις			Ρύπανση
								Όχληση λόγω μεταφο- ράς υλικών	Φωτο- ρύπανση	Θαλάσσια	Ατυχηματική
Πληθυσμός: p= απαντάται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους στην περιοχή (μη μεταναστευτικό είδος ή μόνιμος πληθυσμός μεταναστευτικού είδους), r= αναπαραγόμενο, (χρησιμοποιεί την περιοχή για να αναθρέψει νεαρά άτομα), c = συγκέντρωση (τόπος που χρησιμοποιείται για στάση ή κουρνιάσματα ή για μεταναστευτικό σταθμό/επισκέψεις ή για μετακίνηση εκτός των περιοχών αναπαραγωγής και εξαιρουμένης της διαχείμασης), w = διαχειμάζον. <u>Διεθνείς Συμβάσεις:</u> V: Σύμβαση της Βέρνης: Είδη Ορνιθοπανίδας που καλύπτονται από τη Διεθνή Σύμβαση της BERN «για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης». B: Σύμβαση της Βόννης: Είδη Ορνιθοπανίδας που καλύπτονται από τη Διεθνή Σύμβαση της BONN για την προστασία των μεταναστευτικών ειδών άγριας πανίδας. C: Σύμβαση CITES: Είδη Ορνιθοπανίδας που καλύπτονται από τη Διεθνή Σύμβαση για το Διεθνές Εμπόριο των Απειλούμενων με Εξαφάνιση ειδών της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Με Χ σημειώνονται οι εκτιμώμενες επιπτώσεις.											

Πίνακας 6-2 Δυνητικές επιπτώσεις εξεταζόμενου προγράμματος στη θαλάσσια πανίδα

ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000 ≤15km		Ευαίσθητα θαλάσσια είδη		Στόχοι Διατήρησης	Υποθαλάσσιος θόρυβος	Όχληση λόγω της μεταφοράς υλικών	Φωτορύπανση	Ρύπανση		Απώλεια ατόμων
ΕΖΔ	ΤΚΣ	Επιστημονική Ονομασία	Κοινή Ονομασία					Θαλάσσια	Ατυχηματική	
GR3000008		<i>Monachus monachus</i>	Μεσογειακή Φώκια	ΑΔ	X	X	X	X	X	
GR3000008		<i>Tursiops truncatus</i> *	ΡΙΝΟΔΕΛΦΙΝΟ		X	X	X	X	X	
GR2550003		<i>Caretta caretta</i> *	Καρέτα	ΑΔ	X	X	X	X	X	
GR2550003		<i>Chelonia mydas</i>	πράσινη χελώνα	ΑΔ	X	X	X	X	X	
GR2550003		<i>Monachus monachus</i>	Μεσογειακή Φώκια	ΑΔ	X	X	X	X	X	
GR4340001		<i>Caretta caretta</i> *	Καρέτα καρέτα	ΑΔ	X	X	X	X	X	
GR4340001		<i>Monachus monachus</i>	Μεσογειακή Φώκια	ΑΔ	X	X	X	X	X	
	GR2550010	<i>Caretta caretta</i> *	Καρέτα	Διατήρηση 30 αναπαραγωγικών ατόμων				X	X	
	GR2550010	<i>Caretta caretta</i> *	Καρέτα	Διατήρηση 20 θηλυκών αναπαραγωγικών ατόμων				X	X	
	GR2550010	<i>Caretta caretta</i> *	Καρέτα	Θαλάσσιο ενδιαίτημα ΑΔ				X	X	
	GR2550010	<i>Caretta caretta</i> *	Καρέτα	Διατήρηση 55 φωλιών ανά έτος				X	X	
	GR2550010	<i>Caretta caretta</i> *	Καρέτα	Ωφέλιμη έκταση παραλιών ωτοκίας (τ.χλμ.) ΑΔ				X	X	
	GR2550010	<i>Chelonia mydas</i>	πράσινη χελώνα	ΑΔ	X	X	X	X	X	
	GR2550010	<i>Tursiops truncatus</i> *	ΡΙΝΟΔΕΛΦΙΝΟ	ΑΔ	X	X	X	X	X	
	GR2550010	<i>Physeter macrocephalus</i> *	Φουσητήρας		X	X	X	X	X	
	GR2550010	<i>Stenella coeruleoalba</i> *	Ζωνοδέλφινο		X	X	X	X	X	
	GR2550010	<i>Ziphius cavirostris</i> *	Ζιφιός		X	X	X	X	X	

ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA 2000 ≤15km		Ευαίσθητα θαλάσσια είδη		Στόχοι Διατήρησης	Υποθαλάσσιος θόρυβος	Όχληση λόγω της μεταφοράς υλικών	Φωτορύπανση	Ρύπανση		Απώλεια ατόμων
ΕΖΔ	ΤΚΣ	Επιστημονική Ονομασία	Κοινή Ονομασία					Θαλάσσια	Ατυχηματική	
	GR4340024	<i>Caretta caretta</i> *	Καρέτα καρέτα	ΑΔ	X	X	X	X	X	
	GR4340024	<i>Tursiops truncatus</i> *	ΡΙΝΟΔΕΛΦΙΝΟ	ΑΔ	X	X	X	X	X	
	GR4340024	<i>Antipathes sp</i>								X
	GR4340024	<i>Grampus griseus</i> *	Σταχτοδέλφινο		X	X	X	X	X	
	GR4340024	<i>Physeter macrocephalus</i> *	Φουσητήρας		X	X	X	X	X	
	GR4340024	<i>Stenella coeruleoalba</i> *	Ζωνοδέλφινο		X	X	X	X	X	
	GR4340024	<i>Ziphius cavirostris</i> *	Ζιφιός		X	X	X	X	X	

Υπόμνημα

ΕΖΔ: Ειδικές Ζώνες Διατήρησης σε ελάχιστη απόσταση 15 km από τα δύο Θαλάσσια οικόπεδα της Θαλάσσιας Περιοχής Νότιας Πελοποννήσου (Βόρειο και Νότιο τμήμα)

ΤΚΣ: Τόποι Κοινοτικής Σημασίας σε ελάχιστη απόσταση 15 km από τα δύο Θαλάσσια οικόπεδα της Θαλάσσιας Περιοχής Νότιας Πελοποννήσου (Βόρειο και Νότιο τμήμα)

Οι επιστημονικές ονομασίες των ειδών παρουσιάζονται με βάση την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Με αστερίσκο «*» αφορά τα είδη τα οποία εντοπίστηκαν και μέσω ερευνητικών αποστολών (με οπτικές και ηχητικές μεθόδους)

οι κοινές ονομασίες με βάση το Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας (Λεγάκης & Μαραγκού 2009)

Οι στόχοι διατήρησης για τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) και τους Τόπους Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) έχουν καθοριστεί με βάσει την ΥΑ ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/24776/985 (ΦΕΚ 1807/Β/2023) «Καθορισμός στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του εθνικού οικολογικού δικτύου NATURA 2000»

Με Χ σημειώνονται οι εκτιμώμενες επιπτώσεις.

6.1.4 Σωρευτικές επιπτώσεις

Οι συσρευτικές επιπτώσεις, που αφορούν στο θόρυβο (υποθαλάσσιο και μη), τη θαλάσσια ρύπανση, την αυξημένη κυκλοφορία σκαφών θα είναι μικρής έντασης. Ειδικά για τα άλλα Προγράμματα έρευνας, αυτό προκύπτει λόγω της ετεροχρονισμένης εκτέλεσης των επιμέρους σταδίων τους, σε σχέση με το υπό μελέτη Πρόγραμμα.

6.2 Συμπεράσματα εκτίμησης επιπτώσεων στα προστατευτέα αντικείμενα και την οικολογική ακεραιότητα των περιοχών Natura 2000

Συναξιολογώντας τα ανωτέρω και λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση των οικολογικών χαρακτηριστικών των Περιοχών Natura 2000 και τις τεχνικές απαιτήσεις του προγράμματος, εκτιμάται ότι η υλοποίηση του προτεινόμενου προγράμματος δεν αναμένεται να:

- Προκαλέσει καθυστέρηση ή να διακόψει την πρόοδο επίτευξης των στόχων διατήρησης των Περιοχών Natura 2000
- Μειώσει το μέγεθος του πληθυσμού των προστατευόμενων ειδών ή να επηρεάσει το βαθμό διατήρησης των βιοτόπων τους ή να τους κατακερματίσει ή να επηρεάσει την ισορροπία μεταξύ των ειδών ή να επηρεάσει το βαθμό απομόνωσής τους.
- Προξενήσει αλλαγές σε ζωτικής σημασίας παραμέτρους (π.χ. ανάγλυφο, υδατικό επιφανειακό δίκτυο), οι οποίες συμβάλλουν στο πώς λειτουργούν οι οικείες περιοχές Natura 2000.
- Αλληλοεπιδράσει με αναμενόμενες φυσικές αλλαγές

Με βάση τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων μετριασμού των επιπτώσεων για την πρόληψη/ελαχιστοποίηση των πιθανών επιπτώσεων που λαμβάνονται στη ΣΜΠΕ εκτιμάται ότι από την υλοποίηση και λειτουργία του προτεινόμενου προγράμματος **δεν θα προκύψουν αξιόλογες επιπτώσεις** στα προστατευόμενα είδη, καθώς και στις οικολογικές λειτουργίες που επιτελούν όσον αφορά στην οικολογική ακεραιότητα των περιοχών και τον ρόλο που διαδραματίζουν οι προστατευόμενες περιοχές ως προς τη συνοχή του δικτύου Natura 2000.

7 ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΩΝ ΠΙΘΑΝΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Δεν προτείνονται μέτρα αντιμετώπισης στα πλαίσια της παρούσας μελέτης μιας και εκτιμάται πως αυτά που αναγράφονται στο πλαίσιο της ΣΜΠΕ διασφαλίζουν την προστασία του προστατευτέου αντικειμένου των υπό μελέτη περιοχών Natura 2000.

8 ΑΝΤΙΣΤΑΘΜΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Σύμφωνα με πρόσφατο Κείμενο Κατευθυντηρίων Γραμμών της ΕΕ (2019) «Τα αντισταθμιστικά μέτρα είναι μέτρα που αφορούν ειδικά ένα έργο ή σχέδιο και προστίθενται στα συνήθη καθήκοντα που απορρέουν από τις οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν συγκεκριμένα στην **αντιστάθμιση της αρνητικής επίπτωσης που έχει ένα σχέδιο ή έργο στα σχετικά είδη ή στους σχετικούς οικοτόπους**. Αποτελούν την «έσχατη λύση» και χρησιμοποιούνται μόνον όταν οι άλλες διασφαλίσεις που προβλέπει η οδηγία έχουν εξαντληθεί και, παρ' όλα αυτά, έχει ληφθεί η απόφαση να εξεταστεί το ενδεχόμενο υλοποίησης έργου/σχεδίου το οποίο **θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ακεραιότητα του τόπου Natura 2000 ή για το οποίο δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο αρνητικών επιπτώσεων**»

Από την ανάλυση, που προηγήθηκε, προκύπτει ότι το υπό μελέτη πρόγραμμα, μετά τη λήψη μέτρων αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την εφαρμογή του δεν παραβιάζεται η ακεραιότητα των περιοχών NATURA 2000 και οι στόχοι διατήρησής τους σύμφωνα με τη Παραγρ. 4 του Αρθρ. 10 του Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α/2011) και συνεπώς δεν προτείνονται αντισταθμιστικά μέτρα.

9 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ (MONITORING)

Δεν προτείνονται η εφαρμογή προγράμματος παρακολούθησης στα πλαίσια της παρούσας μελέτης πέραν από αυτό που ορίζεται στη ΣΜΠΕ.

10 ΣΥΝΟΨΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί την προκαταρκτική Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, η οποία συντάσσεται στο πλαίσιο του Προγράμματος Έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στη θαλάσσια περιοχή «Νότια Πελοπόννησος».

Ειδικότερα, η παρούσα ΕΟΑ αναφέρεται και εξετάζει σε βάθος τα ειδικά οικολογικά χαρακτηριστικά των περιοχών Natura οι οποίες βρίσκονται σε απόσταση 15km από τα θαλάσσια οικόπεδα στα οποία πρόκειται να εφαρμοστεί το εν λόγω πρόγραμμα.

Στο πλαίσιο της παρούσας ΕΟΑ, λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση των οικολογικών χαρακτηριστικών των Περιοχών NATURA 2000 και τις τεχνικές απαιτήσεις του προγράμματος, εκτιμήθηκε ότι η υλοποίηση του προτεινόμενου προγράμματος δεν αναμένεται να:

- Προκαλέσει καθυστέρηση ή να διακόψει την πρόοδο επίτευξης των στόχων διατήρησης των Περιοχών NATURA 2000
- Μειώσει το μέγεθος του πληθυσμού των προστατευόμενων ειδών ή να επηρεάσει το βαθμό διατήρησης των βιοτόπων τους ή να τους κατακερματίσει ή να επηρεάσει την ισορροπία μεταξύ των ειδών ή να επηρεάσει το βαθμό απομόνωσής τους.
- Προξενήσει αλλαγές σε ζωτικής σημασίας παραμέτρους (π.χ. ανάγλυφο, υδατικό επιφανειακό δίκτυο), οι οποίες συμβάλλουν στο πώς λειτουργούν οι Περιοχές NATURA 2000
- Αλληλεπιδράσει με αναμενόμενες φυσικές αλλαγές

Λαμβάνοντας δε υπόψη την εφαρμογή των προτεινόμενων μέτρων που αφορούν το στάδιο πριν την οριστικοποίηση του σχεδιασμού του προγράμματος για την πρόληψη/ελαχιστοποίηση των πιθανών επιπτώσεων εκτιμάται ότι από την υλοποίηση και λειτουργία του προτεινόμενου προγράμματος **δεν θα προκύψουν αξιόλογες επιπτώσεις** στα προστατευόμενα είδη και οικοτόπους, καθώς και στις οικολογικές λειτουργίες που επιτελούν όσον αφορά στην οικολογική ακεραιότητα της περιοχής και τον ρόλο που διαδραματίζουν οι προστατευόμενες περιοχές ως προς τη συνοχή του δικτύου Natura 2000.

11 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΕΝΤΥΠΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ NATURA 2000

12 ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Ελληνικές

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, 2015. Τα πουλιά της Ελλάδας, της Κύπρου & της Ευρώπης, Οδηγός αναγνώρισης – 2η έκδοση. Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, Αθήνα, Ελλάδα.

ΕΔΕΥΕΠ, 2023, Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης Υπεράκτιων Αιολικών Πάρκων Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), NCC-LDK ltd

Ξενόγλωσσες

Bo, M., Bavestrello, G., Canese, S., Giusti, M., Angiolillo, M., Cerrano, C. & Greco, S. (2011). Coral assemblage off the Calabrian Coast (South Italy) with new observations on living colonies of *Antipathes dichotoma*. Italian Journal of Zoology, 78(2), 231-242.

Buechley, E. R., Oppel, S., Beatty, W. S., Nikolov, S. C., Dobrev, V., Arkumarev, V., ... & Şekercioğlu, Ç. H. (2018). Identifying critical migratory bottlenecks and high-use areas for an endangered migratory soaring bird across three continents. Journal of Avian Biology, 49(7), e01629.

Salomidi M., Gerovasileiou V., Stamouli C., Drakopoulou V., Otero M.M., Jimenez C., Kiparissis S., Mytilineou Ch., Papadopoulou N., Smith C.J., Thasitis I., Anastasiadou Ch., Lefkaditou E., Makovsky Y., Schüller M. (2022) Deep-sea vulnerable benthic fauna. In Otero, M., Mytilineou, C. (Eds.), Deep-sea Atlas of the Eastern Mediterranean Sea (122-144 pp.). IUCN-HCMR DeepEastMed Project. Publisher, IUCN Gland, Malaga

UNEP/MAP-SPA/RAC, 2021. Greece Conservation of Mediterranean marine and coastal biodiversity by 2030 and beyond. By V. Gerovasileiou and contributors. Ed. SPA/RAC, Tunis: 105 pp + Annex.

Ιστοσελίδες

Convention on Biological Diversity

chm.cbd.int

Falco eleonora and climate change

<http://www.lifefalcoeleonora.gr/>

WWF

Greece:

Διαθέσιμο

ηλεκτρονικά

στο

σύνδεσμο

https://www.contentarchive.wwf.gr/images/pdfs/pinakas_eidon_kai_apeilon.pdf